

כג יא, יב וידבר יהוה אל-משה לאמר: כי תשא את-ראש בני-ישראל לפקדיהם קיט כי תשא

ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא-יהיה בהם נגף בפקד
 יג אתם: זה | יתנו כל-העבר על-הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש
 יד עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהוה: כל העבר
 טו על-הפקדים מבין עשרים שנה ומעלה יתן תרומת יהוה: העשיר
 לא-ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את-תרומת יהוה
 טז לכפר על-נפשותיכם: ולקחת את-כסף הכפאים מאת בני ישראל ונתת
 אתו על-עבדת אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני יהוה לכפר

תרגום אונקלוס

יא ומליל יי עם משה למימר: יב ארי תקביל ית חושבן בני ישראל למניניהון ויתנון גבר פורקן נפשיה קדם יי פד
 תמני יתהון ולא יהי בהון מותא פד תמני יתהון: יג דין יתנון כל דעבר על מניניא פלגות סלעא בסלעי קודשא
 עשרין מעין סלעא פלגות סלעא אפרשותא קדם יי: יד כל דעבר על מניניא מבר עשרין שנין ולעילא יתין אפרשותא
 קדם יי: טו דעתיר לא יסגי ודמספין לא יזער מפלגות סלעא למתן ית אפרשותא קדם יי לכפרא על נפשתיכו:
 טז ותסב ית כסף כפוריא מן בני ישראל ותתין יתיה על פולחן משכן זמנא ויהי לבני ישראל לדוכרנא קדם יי לכפרא

פירוש רש"י

באחד לחדש השני בשנה השנית' (במדבר א:א), ונתנו
 כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות צבור
 של כל שנה ושנה, והשוו בהם עניים ועשירים; ועל
 אותה תרומה נאמר 'לכפר על נפשותיכם' שהקרבנות
 לכפרה הם באים; והשלישית – היא תרומת המשכן
 כמו שנאמר כל מרים תרומת כסף ונחשת (לקמן כו:לג)
 ולא היתה יד כלם שוה בה, אלא איש מה שנדבו לבו:
 (טז) ונתת אתו על עבדת אהל מועד. למדת, שנצטווה
 למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל,
 מפני שנתנה בהם מגפה, כמו שנאמר 'ויגף ה' את
 העם' (לקמן כה:כא) משל לצאן החביבה על בעליה
 שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה: בבקשה
 ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בה, להודיעו
 שהיא חביבה עליו. ואי אפשר לומר שהמנין הזה
 הוא האמור בחמש הפקודים שהרי נאמר בו: באחד
 לחדש השני (במדבר א:א), והמשכן הוקם באחד לחדש
 הראשון, שנאמר 'ביום החדש הראשון באחד לחדש
 תקים וגו' (להלן כט:יג). ומהמנין הזה נעשו האדנים
 משקלים שלו, שנאמר 'ויהי מאת כפר הכסף לצקת
 וגו' (לקמן כה:ז) הא למדת שנים היו, אחד – בתחלת
 נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה, ואחד –
 בשנה שניה באיר משהוקם המשכן. ואם תאמר וכי
 אפשר שבשניהם היו ישראל שוים שש מאות אלף
 ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים? שהרי בכסף
 פקודי העדה נאמר כן (להלן כה:ז) ובחמש הפקודים אף
 בו נאמר כן 'ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף
 ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים' (במדבר א:מו),
 והלא בשתי שנים היו, ואי אפשר שלא היו בשעת
 מנין הראשון בני תשע עשרה שנה שלא נמנו
 ובשניה נעשו בני עשרים? תשובה לדבר: אצל
 שנות האנשים בשנה אחת נמנו, אבל למנין יציאת

(יב) כי תשא. לשון קבלה כתרוממו. כשתחפץ לקבל
 סכום מנינם לדעת כמה הם אל תמנם לגלגלת אלא
 יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים
 ותדע מנינם: ולא יהיה בהם נגף. שבמנין שולט בהן
 עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שמצינו בימי דוד
 (שמואל לד:מא-ג): (יג) זה יתנו. הראה לו כמין מטבע
 של אש ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו:
 העבר על הפקדים. דרך המונין: מעבירין את הנמנין
 זה אחר זה, וכן לשון 'כל אשר יעבר תחת השבט'
 (ויקרא כג:לב), וכן 'תעברנה הצאן על ידי מונה' (ירמיה
 יט:לז): מחצית השקל בשקל הקדש. במשקל השקל
 שקצבתי לך לשקל בו שקלי הקדש, כגון שקלים
 האמורין בפרשת ערכין (ויקרא כג:ג-ה) ושדה אחזה
 (שם טז-טז): עשרים גרה השקל. עכשו פרש לך כמה
 הוא: גרה. לשון מעה, וכן בשמואל (ב:כז) 'יבוא
 להשתחות לו לאגרות כסף וכפר לחם': עשרים גרה
 השקל השלם. שהשקל ארבעה זוזים והזוז מתחלתו
 חמש מעות אלא באו והוסיפו עליו שתות והעלוהו
 לשש מעה כסף, ומחצית השקל' הזה שאמרתי לך
 יתנו 'תרומה לה': (יד) מבין עשרים שנה ומעלה. למדך
 כאן, שאין פחות מבין עשרים יוצא לצבא ונמנה
 בכלל אנשים: (טו) לכפר על נפשותיכם. שלא תנפשו
 על ידי מנין. דבר אחר לכפר על נפשותיכם לפי שרמזו
 להם כאן שלש תרומות שנכתב כאן 'תרומת ה'
 שלש פעמים: אחת – תרומת אדנים, שמנאן
 כשהתחילו בנדבת המשכן, שנתנו כל אחד ואחד
 מחצית השקל ועלה למאת הכפר, שנאמר 'וכסף
 פקודי העדה מאת כפר' (לקמן כה:ה), ומהם נעשו
 האדנים, שנאמר 'ויהי מאת כפר הכסף וגו' (שם ז);
 והשנית – אף היא על ידי מנין, שמנאן משהוקם
 המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חמש הפקודים

כג

על-נפשתיכם:

כי תשא

יז, וידבר יהוה אל-משה לאמר: ועשית כדבר נחשת וכנו נחשת לרחצה קי
 יט ונתת אתו בין-אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ורחצו אהרן
 כ ובניו ממנו את-ידיהם ואת-רגליהם: בבאם אל-אהל מועד ירחצו-מים
 ולא ימתו או בגשתם אל-המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה:
 כא ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק-עולם לו ולזרעו
 לדורותם:

כב, כג וידבר יהוה אל-משה לאמר: ואתה קח-לך בשמים ראש מר-דרור קבא

חמש מאות וקנמן-בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה-בשם חמשים

תרגום אונקלוס

על נפשתיכון: יז ומליל יי עם משה למימר: יח ותעביד כדורא דנחשא ובסיסיה דנחשא לקדוש ותתין יתיה בין
 משכן זמנא ובין מדבחא ותתין תמן מיא: יט ויקדשון אהרן ובנוהי מניה ית ידיהון וית רגליהון: כ במיעלהון
 למשכן זמנא יקדשון מיא ולא ימותון או במקרבהון למדבחא לשמשא לאסקא קורבנא קדם יי: כא ויקדשון
 ידיהון ורגליהון ולא ימותון ותהי להון קים עלם ליה ולבנוהי לדריהון: כב ומליל יי עם משה למימר: כג ואת סב
 לך בוסמין רישא מירא דכיא מתקל חמיש מאה וקנמן בשם פלגותיה מתקל מאתן וחמשין וקני בוסמא מתקל

פירוש רש"י

ידיים ורגלים? מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית
 וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש:
 (כ) בבאם אל אהל מועד. להקטיר שחרית ובין
 הערבים קטרת, או להזות מדם פר כהן המשיח
 ושעירי עבודה זרה: ולא ימתו. הא אם לא ירחצו –
 ימותו, שבתורה נאמרו כללות, ומכלל לאו אתה
 שומע הן: אל המזבח. החיצון, שאין כאן ביאת אהל
 מועד אלא בחצר: (כא) ולא ימתו. לחיב מיתה על
 המשמש במזבח שלא רחוצ' ידיים ורגלים, שהמיתה
 הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל:
 (כג) בשמים ראש חשובים: וקנמן בשם. לפי שהקנמן
 קלפת עץ הוא יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם
 ויש שאינו אלא כעץ, לכך הצריך לומר 'קנמן בשם'
 – מן הטוב: מחציתו חמשים ומאתים. מחצית הבאתו
 תהא 'חמשים ומאתים', נמצא כלו חמש מאות, כמו
 שעור מר-דרור. אם כן, למה נאמר בו חצאין?
 גזרת הכתוב היא להביאו לחצאין, להרבות בו שני
 הכרעות, שאין שוקלין עין בעין. וכך שנויה
 בכרתות (דף ה:). וקנה בשם. קנה של בשם; לפי שיש
 קנים שאינן של בשם הצריך לומר 'קנה בשם':

מפתח סדרי התנך

תחילת סדרת כי תשא היא דוגמה נוספת למחלוקת בין חכמי בבל לחכמי ארץ ישראל היכן להתחיל את יחידת הלימוד
 השבועית. סדר כג שבחלוקה הארץ ישראלית, נקבע תוך תשומת לב לצורת עריכת הכתוב בתורה. הסדר כולל את
 הפרשיות: הציווי לבנות את מזבח הקטורת, מחצית השקל, הכיור, שמן המשחה וסמני הקטורת. התורה פותחת
 בקטורת ומסיימת בקטורת! מדוע שולבו פרשיות אלו בין פרשיות הקטורת? כנראה שמכאן למד משה שהקטורת
 מכפרת! (במדבר טו:מו) וראה ברמב"ן כאן על פסוק א: "הנה מזבח הקטורת מן הכלים הפנימיים... אבל הטעם להזכירו
 כאן... בעבור שאמר בתשלום הכל ונקדש בכבדי... ושכנתי בתוך בני ישראל (לעיל כב:מג-מה) אמר כי עוד יתחייב להם
 שיעשו מזבח מקטר קטרת להקטיר לכבוד ה', וזהו רז שנמסר למשה רבנו שהקטרת עוצרת המגיפה... והוא מה שאמר
 בקטרת זרה ועל-פני כל-העם אֶכְבֵּד (ויקרא יט:ט) שידעו כבודי... ויזהרו בכבודי...". ובחומש במדבר (טו:י) הא לכם
 תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות! וסם המות נתון בתוכו. [רש"י בתיאורו את שיחת משה עם קורח].

כג כה, וּמֵאֵתִים: וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֵׁמֶן זֵית הָיִן: וַעֲשִׂיתָ אֹתוֹ
שֵׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֶקֶח מְרֻקָּחַת מַעֲשֶׂה רֶקֶח שֵׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה:
כו, כז וּמִשְׁחַת בּוֹ אֶת־אֶהֱל מוֹעֵד וְאֵת אֲרוֹן הָעֵדֻת: וְאֶת־הַשְּׁלֶחַן
כח וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּנְרָה וְאֶת־כָּלֶיהָ וְאֵת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: וְאֶת־מִזְבַּח
כט הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַפִּיֹר וְאֶת־כַּנּוֹ: וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ
ל קִדְשִׁים כָּל־הַנִּגְעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ: וְאֶת־אֹהֶרֶן וְאֶת־בָּנָיו תִּמְשַׁח וְקִדַּשְׁתָּ
לא אֹתָם לְכַהֵן לִי: וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֵׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה
לב לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: עַל־בֶּשֶׂר אָדָם לֹא יִיטֹף וּבִמְתַכְנָתוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כִמְהוּ קֹדֶשׁ
לג הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם: אִישׁ אֲשֶׁר יֶרֶקֶח כִּמְהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זֶר
לד וּנְכַרְתָּ מֵעַמּוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לָךְ קָכָב

תרגום אונקלוס

מאתן וחמשין: כד וקציעתא מתקל חמיש מאה בסלעי קודשא ומשח זיתא מלי הינא: כה ותעביד יתיה משח
רבות קודשא בוסס מבוסס עובד בוססנו משח רבות קודשא יהי: כו ותרכי ביה ית משכן זמנא וית ארונא
דסהודתא: כז וית פתורא וית כל מנוהי וית מנרתא וית מנחא וית מדבחא דקטרת בוסמיא: כח וית מדבחא
דעלתא וית כל מנוהי וית פיורא וית בסיסיה: כט ותקדיש יתהון ויהון קדש קודשין כל דיקרב בהון יתקדש:
ל וית אהרן וית בנוהי תרכי ויתקדיש יתהון לשמשא קדמי: לא ועם בני ישראל תמליל למימר משח רבות
קודשא יהי דין קדמי לדרכון: לב על בשרא דאנשא לא יתספד ובדמותיה לא תעבדון כותיה קודשא הוא
קודשא יהי לכון: לג גבר דיבסס דכותיה ודיתין מניה על חילוני וישתיצי מעמיה: לד ואמר יי למשה סב לך

פירוש רש"י

אין מקדשין; ושנויה היא משנה שלמה אצל מזבח:
"מתוך שנאמר 'כל הנגע במזבח יקדש' (לעיל כג:לז)
שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי? תלמוד לומר
'כבשים' – מה כבשים ראויים – אף כל ראוי". כל
משיחת משכן וכהנים ומלכים מתרגם לשון 'רבו' –
לפי שאין צורך משיחתן אלא לגדלה, כי כן יסד
המלך שזה חנוך גדלתן; ושאר משיחות כמו: ריקין
משחין (על פי לעיל כג:ב) 'וראשית שמנים ימשחו' (תרי
עשר, עמוס, i:כ) – לשון ארמית בהם כלשון העברית:
(לא) לדורתיכם. מכאן למדו רבותינו לומר: שכל קים
לעתיד לבא: זה בגימטריא תריסר לגין הו: (לב) לא
ייסד. בשני יודי"ן, לשון לא יפעל, כמו 'ילמען ייטב
לך' (דברים ה:כד): על בשר אדם לא ייסד. מן השמן הזה
עצמו: ובמתכנתו לא תעשו כמהו. בסכום סמנו לא
תעשו אחר כמהו, במשקל סמנין הללו לפי מדת הין
שמן; אבל אם פחת או רבה סמנין לפי מדת הין שמן
– מתר, ואף העשוי במתכנתו של זה, אין הסך ממנו
חייב, אלא הרוקחו: ובמתכנתו. לשון חשבון, כמו
'מתכנת הלבנים' (לעיל ג:כב), וכן 'במתכנתה' (לקמן
פסוק לז) של קטרת: (לג) ואשר יתן ממנו. מאותו
של משה: על זר. שאינו צריך כהנה ומלכות:

חמשים ומאתים. סך משקל כלו: (כד) וקדה. שם
שורש עשב, ובלשון חכמים: 'קציעה': חין. שנים
עשר לגין ונחלקו בו חכמי ישראל: רבי מאיר
אומר: בו שלקו את העקרין; אמר לו רבי יהודה:
והלא לסוף את העקרין אינו ספק! אלא שראוים
במים שלא יבלעו את השמן, ואחר כך הציף עליהם
השמן עד שקלט הריח, וקפחו לשמן מעל העקרין:
(כה) רֶקֶח מְרֻקָּחַת. 'רֶקֶח' שם דבר הוא, והטעם
מוכיח, שהוא למעלה. והרי הוא כמו 'רֶקֶח' (שיר
השירים פסוק קה) 'רִגַע' (לקמן כה:כז); ואינו כמו 'רִגַע'
הים' (ישעיה כא:כז) וכמו 'רִקַע הָאֶרֶץ' (שם יז:ח) שהטעם
למטה. וכל דבר המערב בחברו עד שזה קופח מזה
או ריח או טעם, קרוי 'מְרֻקָּחַת': רֶקֶח מְרֻקָּחַת. רֶקֶח
העשוי על ידי אפנות ותערובות: מעשה רֶקֶח. שם
האמן בדבר: (כו) וּמִשְׁחַת בּוֹ. כל המשיחות כמין
'כ"י' (ראה רש"י לעיל כג:ב, i), חוץ משל מלכים שהן
כמין נזר: (כז) וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם. משיחה זו מקדשתם
להיות קדש קדשים; ומה היא קדשתם? 'כל הנגע
וגו' – כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו, קדוש
קדשת הגוף לפסל ביוצא ולינה וטבול יום, ואינו
נפדה לצאת לחלין, אבל דבר שאינו ראוי להם –

מפתח סדרי התנך כשמעמידין המלך מושחין אותו בשמן המשחה... הניח בן קטן משמרין לו המלוכה עד שיגדיל. כמו
שעשה יהוידע ליואש... ואין מושחין מלך בן מלך. אלא אם כן היתה שם מחלקת או מלחמה... לפיכך משחו שלמה
מפני אדניה ויואש מפני עתליה (רמבם, הל' מלכים, פרק א:יז). ובראשי הסדרים: בשמואל סדר ב ויתן־עו למלכו וירם קרן
משיחו רומז למלכות דוד. סדר ט ומשחה ה' למלך על־ישראל על שואל. סדר כא וגם אתי משחו בית־יהודה למלך עליהם
על דוד. ובדברי הימים כ ומליכו אתו ומשחהו יהוידע ובניו ויאמרו יחי המלך על יואש שהוזכר פעמיים ברמבם.

כג לה סמים נטף | ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה: ועשית
 לו אתה קטרת רקח מעשה רוקח ממלח טהור קדש: ושחקת ממנה הדק
 ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לך שמה קדש
 לו קדשים תהיה לכם: והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם
 לח קדש תהיה לך ליהוה: איש אשר יעשה כמות להריח בה ונכרת
 כד א, ב מעמיו: וידבר יהוה אל-משה לאמר: ראה קכג

ג קראתי בשם בצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה: ואמלא אתו רוח
 ד אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל-מלאכה: לחשב מחשבת
 ה לעשות בזהב ובכסף ובנחשת: ובחרשת אבן למלאת ובחרשת עץ
 ו לעשות בכל-מלאכה: ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן-אחיסמך

תרגום אונקלוס

בוסמין נטופא וטופרא וחלבונתא בוסמין ולבונתא דכיתא מתקל במתקל יהי: לה ותעביד יתה קטרת בוסמין
 בוסם עוכד בוסמנו מערב דכי לקודשא: לו ותשחוק מנה ותדיק ותתין מנה קדם סהדותא במשכן זמנא דאזמין
 מימרי לך תמן קדש קודשין תהי לכוז: לו וקטרת בוסמין דתעביד בדמותה לא תעבדון לכוז קודשא תהי לך
 קדם יי: לה גבר דיעביד דכותה לארחא בה וישתיצי מעמיה:
 ב חזי דרפיתי בשום בצלאל בר אורי בר חור לשבטא דיהודה: ג ואשלימית עמיה רוח מן קדם יי בחכמה
 ובסוכלתנו ובמדע ובכל עבידא: ד לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכסףא ובנחשא: ה ובאומנות
 אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידא: ו ואנא הא יהבית עמיה ית אהליאב בר אחיסמך
 פירוש רש"י

יפה זה עם זה. ואומר אני שדומה לו: 'וייראו
 המלחים' (תרי עשר, יונה, ט:ו), 'מלחיה וחבליה' (יחזקאל
 טז:ט), על שם שמהפכין את המים במשוטות
 כשמהגים את הספינה, כאדם המהפך בכף ביצים
 נקופות [ויג טרופות] לערבן עם המים, וכל דבר
 שאדם רוצה לערב יפה יפה, מהפכו באצבע או
 בכזב: ממלח טהור קדש. ממלח יהיה, וטהור יהיה,
 וקדש יהיה: (לו) ונתתה ממנה וגו'. היא קטרת
 שבכל יום ויום שעל מזבח הפנימי, שהוא באהל
 מועד: אשר אועד לך שמה. כל מועדי דבור שאקבע
 לך אני קובעם לאותו מקום: (לז) במתכנתה. במנין
 סמניה: קדש תהיה לך לה. שלא תעשנה אלא לשמי:
 (לח) להריח בה. אבל עושה אתה במתכנתה משלך
 כדי למסרה לצבור:

סדר כד (ב) קראתי בשם. לעשות מלאכתי – את
 בצלאל: (ג) בחכמה. מה שאדם שומע מאחרים
 ולמד: ובתבונה. מבין דבר מלבדו מתוך דברים
 שלמד: ובדעת. רוח הקדש: (ד) לחשב מחשבת.
 אריגת מעשה חשב: (ה) ובחרשת. לשון אמונות.
 כמו 'חרש חכם' (ישעיה טז:ט); ואונקלוס פרש ושה
 בפרושן, שאמן אבנים קרוי 'אמן' וחרש עץ קרוי
 'נגר': למלאת. להושיבה במשבצת שלה במלואה,
 לעשות המשבצת למדת מושב האבן ועביה:

מפתח סדרי התנך ראש סדר כד: ראה קראתי בשם בצלאל לבנין המשכן, ובדברי הימים ראש סדר יא: ראה
 עתה כיה' בחר בך [בשלמה] לבנות בית למקדש חזק ועשה: מראש הסדר פה לומד רבי יוחנן שמנהיגי ישראל בכל
 הדורות נבחרים על ידי הקדוש-ברוך-הוא, ור' יצחק לומד שחובה להיוועץ בציבור בבחירת המנהיגים (ברכות דף נה).

כז

כי תשא

לְמִטָּה־דָּן וּבִלְבָב כָּל־חֲכָם־לֵב נָתַתִּי חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ:
 אֵת | אֶהְלֵ מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֶץ לְעֵדוֹת וְאֶת־הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶת כָּל־כְּלֵי
 הָאֹהֶל: וְאֶת־הַשְּׁלֶחַן וְאֶת־כְּלָיו וְאֶת־הַמִּנְחָה הַטְּהוֹרָה וְאֶת־כָּל־כְּלֵיָהּ
 וְאֶת מִזְבַּח הַקְטָרֶת: וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְאֶת־הַכִּיּוֹר
 וְאֶת־כַּנּוֹ: וְאֶת בְּגְדֵי הַשָּׂרָד וְאֶת־בְּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בְּגְדֵי
 בָנָיו לְכַהֵן: וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קֶטֶרֶת הַסַּמִּים לְקַדֵּשׁ כָּל
 אֲשֶׁר־צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ:

יב, יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ קִכְד ° ב
 אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי
 יד יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת
 יומֶת כִּי כָל־הָעֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ:
 טו שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן קֹדֶשׁ לַיהוָה

תרגום אונקלוס

לְשַׁבְּטָא דָּן וּבִלְבָב כָּל חֲכָמִי לְבָא יְהִיבִית חֲכָמְתָא וְיַעֲבֹדוּן יֵת כָּל דְּפִקִּידְתָּךְ: יז יֵת מִשְׁכֵּן זִמְנָא וְיֵת אֲרוֹנָא
 לְסִהָדוּתָא וְיֵת כְּפֹרֶת דְּעִלוּהִי וְיֵת כָּל מְנִי מִשְׁכָּנָא: ח וְיֵת פִּתּוּרָא וְיֵת מְנוּחֵי וְיֵת מְנִרְתָּא דְכִיתָא וְיֵת כָּל
 מְנָהָ וְיֵת מְדַבְּחָא דְקִטְרֶת בּוֹסְמִיָּא: ט וְיֵת מְדַבְּחָא דְעֹלָתָא וְיֵת כָּל מְנוּחֵי וְיֵת כִּיּוֹרָא וְיֵת בְּסִיסִיהָ: י וְיֵת
 לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׂא וְיֵת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כְּהֵנָּא וְיֵת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשִׁמְשָׂא: יא וְיֵת מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא
 וְיֵת קִטְרֶת בּוֹסְמִיָּא לְקוּדְשָׁא כָּל דְּפִקִּידְתָּךְ יַעֲבֹדוּן: יב וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר: יג וְאַתָּה מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְמִימַר בְּרַם יֵת יוֹמֵי שְׁבִינָא דִּילִי תִטְרוּן אֲרִי אֵת הִיא בֵּין מִימְרֵי וּבֵינִיכֹן לְדִרִיכֹן לְמַדַּע אֲרִי אֲנָא יי מְקַדְּשֹׁן:
 יד וְתִטְרוּן יֵת שַׁבְּתָא אֲרִי קוּדְשָׁא הִיא לְכוֹן דִּיחֻלְלָהּ אֲתִקְטִיל אֲרִי כָל דִּיעֲבִיד בָּהּ עֲבִידְתָּא וְיִשְׁתִּיצִי
 אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמִּיהָ: טו שְׁתָּא יוֹמִין תִּתַּעֲבִיד עֲבִידְתָּא וּבִיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּתָא קוּדְשָׁא קָדָם יי

פירוש רש"י

הסמים לקדש. לצורך הקטרת היכל שהוא קדש:
 (יג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאַתָּה, אף על פי
 שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל
 בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה: אך
 את שבתתי תשמרו. אף על פי שתהיו רדופין
 וזריזין בזריזות המלאכה – שבת אל תדחה
 מפניה! כל 'אכין' ו'רקין' – מעוטין, למעט שבת
 ממלאכת המשכן: כי אות הוא ביני וביניכם. אות
 גדלה [ויג גדולה] היא בינינו, שפחתתי בכם
 בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה: לדעת.
 האמות בה 'פי אני ה' מקדשכם': (יד) מות יומת. אם
 יש עדים והתראה: ונכרתה. בלא התראה: מחלליה.
 הנוהג בה חל בקדשתה: (טו) שבת שבתון. מנוחת
 מרגוע ולא מנוחת עראי: [שבת שבתון]. לך כפלו
 הכתוב לומר, שאסור בכל מלאכה אפילו אכל
 נפש; וכן יום הכפורים שנאמר בו 'שבת שבתון
 הוא לכם' (ויקרא יט:יח) אסור בכל מלאכה; אבל יום
 טוב לא נאמר בו כי אם 'ביום הראשון שבתון
 וביום השמיני שבתון' (שם כה) – אסורים בכל
 מלאכת עבודה ומתרים במלאכת אכל נפש:
 קדש לה'. שמירת קדשתה לשמי ובמצותי:

(ו) ובלב כל חכם לב וגו'. ועוד שאר חכמי לב יש
 בכם, וכל אשר נתתי בו חכמה – 'ועשו את כל
 אשר צויתך': (ז) וְאֶת הָאָרֶץ לְעֵדוֹת. לצורך לחת
 העדות: (ח) הַטְּהוֹרָה. על שם זהב טהור: (י) וְאֵת
 בְּגְדֵי הַשָּׂרָד. אומר אני לפי פשוטו של מקרא: אי
 אפשר לומר שבבגדי כהנה מדבר לפי שנאמר
 אצלם 'וְאֵת בְּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֵת בְּגְדֵי בָנָיו
 לְכַהֵן', אלא אלו 'בגדי השרד' הם בגדי התכלת
 והארגמן ותולעת שני האמורים בפרשת מסעות,
 'ונתנו אל בגד תכלת' (במדבר יג:א), 'ופרשו עליו
 בגד ארגמן' (שם טו), 'ופרשו עליהם בגד תולעת
 שני' (שם נט). ונראין דברי, שנאמר 'ומן התכלת
 והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת
 בקדש' (לקמן כה:יב), ולא הזכיר שם עמקם, ואם
 בבגדי כהנה מדבר – לא מצינו באחד מהם ארגמן
 או תולעת שני בלא שש! בגדי השרד. יש מפרשים
 לשון עבודה ושרות, כתרגומו 'לבושי שמושא',
 ואין לו דמיון במקרא. ואני אומר: שהוא לשון
 ארמית כמו תרגום של קלעים (לעיל כ:טו) ותרגום
 של מכפר (שם יא), שהיו ארוגים במחט, עשויים
 נקבים נקבים, לצדין בלעז: (יא) וְאֵת קִטְרֶת

כד כֹּל-הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת: וַשְּׁמֵרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל
 יז אֶת-הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת-הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לְעֹלָם כִּי-שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם
 יח וְאֶת-הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׁ:
 כ כלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהָר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֶבֶן כְּתָבִים בְּאֶצְבָּע
 יט אֱלֹהִים: וַיֵּרָא הָעָם כִּי-בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן-הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אַהֲרֹן
 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם | עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים | אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי-זֶה | מֹשֶׁה
 כ הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה-הָיָה לוֹ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

תרגום אונקלוס

כָּל דִּיעָבִיד עֲבִידָתָא בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא אֲתַקְטָלָא יִתְקַטִּיל: טז וַיִּטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת שַׁבְּתָא לְמַעַבְדַּי יֵת שַׁבְּתָא
 לְדִירֵיהוֹן קָם עָלָם: יז בֵּין מִימְרֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הִיא לְעָלָם אַרְי שְׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יֵי יֵת שְׁמֵיָא וְיֵת אֶרְעָא
 וּבְיוֹמָא שְׁבִיעֵאָה שַׁבָּת וְנָח: יח וַיְהִיב לְמֹשֶׁה כַּד שִׁיְצִי לְמַלְלָא עֲמִיה בְּטוֹרָא דְסִינַי תְּרִין לוחֵי סְהִדוּתָא לוחֵי אֲבָנָא
 כְּתִיבִין בְּאֶצְבָּעָא דִּי: יט וַחֲזָא עָמָא אַרְי אוּחַר מֹשֶׁה לְמִיחַת מִן טוֹרָא וְאֲתַכְנִישׁ עָמָא עַל אַהֲרֹן וַאֲמָרוּ לֵיה קוּם
 עֲבִיד לָנָא דְחָלָן דִּיהֲכֹן קְדָמָא אַרְי דִּין מֹשֶׁה גּוֹבְרָא דְאַסְקָנָא מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם לֹא יָדַעְנָא מָא הָוָה לֵיה: כ וַאֲמָר לְהוֹן

פירוש רש"י

לְשׁוֹן אַחֲרֵי, וְכֵן 'בָּשַׁשׁ רִכְבּוֹ' (שופטים ג:ג), וַיִּחִילּוּ
 עַד בּוֹשׁ' (שם ב:מב); כִּי כְשֶׁעָלָה מֹשֶׁה לְהָרָא אָמַר לָהֶם
 'לְסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם אָנִי בָּא בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שָׁעוֹת'.
 כְּסִבּוּרִים הֵם שְׁאוֹתוֹ יוֹם שֶׁעָלָה מִן הַמִּנְיָן הוּא,
 וְהוּא אָמַר לָהֶם: שְׁלָמִים, אַרְבָּעִים יוֹם וְלִילּוֹ עָמָו,
 וְיוֹם עָלִיתוֹ אֵין לִילּוֹ עָמָו! שְׁהָרִי בְּשִׁבְעָה בְּסִינֹן
 עָלָה, נִמְצָא יוֹם אַרְבָּעִים בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז.
 בְּשִׁשָּׁה עֶשֶׂר בָּא שְׁטָן וְעָרַבְּ אֶת הָעוֹלָם וְהָרָאָה
 דְּמוֹת חֹשֶׁךְ וְאֶפְלָה וְעָרְבוּכִיָּא, לוֹמַר: וְדָאִי מֵת
 מֹשֶׁה, לְכַךְ בָּאת עָרְבוּכִיָּא לְעוֹלָם. אָמַר לָהֶם: מֵת
 מֹשֶׁה, שֶׁכָּבַד בָּאוּ שֵׁשׁ שָׁעוֹת וְלֹא בָּא וְכו', כְּדֹאִיתָא
 בְּמִסְכַּת שַׁבָּת (דף פט); וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר: שֶׁלֹּא טָעוּ
 אֶלָּא בַּיּוֹם הַמַּעֲנֹן בֵּין קֹדֶם חֲצוֹת בֵּין לְאַחַר חֲצוֹת,
 שְׁהָרִי לֹא יָרַד מֹשֶׁה עַד יוֹם הַמַּחֲרָת, שֶׁנֶּאֱמַר
 'וַיִּשְׁכְּמוּ מִמַּחֲרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת' (לִקְמָן כד): אֲשֶׁר
 יִלְכוּ לִפְנֵינוּ. אֱלֹהִים הִרְבָּה אוֹר לָהֶם: כִּי זֶה מֹשֶׁה
 הָאִישׁ. כְּמִין דְּמוֹת מֹשֶׁה הָרָאָה לָהֶם הַשְּׁטָן,
 שְׁנוּשָׁאִים אוֹתוֹ בְּאֹרִי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם: אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְהָיָה מוֹרָה לָנוּ דְרָךְ אֲשֶׁר נַעֲלָה בָּהּ,
 עֲתָה צְרִיכִין אָנּוּ לְאֱלֹהִים 'אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ':

(יז) וַיִּנָּפֶשׁ. כְּתַרְגוּמוֹ 'וְנָח'. וְכָל לְשׁוֹן 'נָפַשׁ' הוּא
 לְשׁוֹן 'נָפַשׁ', שֶׁמְשִׁיב נֶפֶשׁוֹ וְנִשְׁמָתוֹ בְּהִרְגִיעוֹ
 מִטְרַח הַמְּלָאכָה; וְכִי שֶׁכָּתוּב בּוֹ 'לֹא יִיעָף וְלֹא יִיגַע'
 (ישעיה טז:כח) וְכָל פְּעֻלּוֹ בְּמִאֲמָר – הַכְּתִיב מְנוּחָה
 בְּעֶצְמוֹ, לְשֶׁכֶר הָאֶזֶן מָה שֶׁהִיא יְכוּלָה לְשַׁמֵּעַ:
 (יח) וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה וְגו'. אֵין מְקַדֵּם וּמֵאַחֵר בְּתוֹרָה:
 מַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה קֹדֶם לְצוּרֵי מְלָאכַת הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים
 הָיָה, שְׁהָרִי בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּכְּרוּ הַלַּחַת,
 וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים נִתְרַצָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
 וְלִמַּחֲרָת הִתְחִילוּ בְּנִדְבַת הַמִּשְׁכָּן וְהוּקַם בְּאֶחָד
 בְּנִיטָן: כְּכֹלָתוֹ כְּתִיב – חֶסֶד – שְׁנוּמָסָרָה לוֹ
 תוֹרָה בְּתַמּוּזָה כְּכֹלָה לְחַתָּן, שֶׁלֹּא הָיָה יְכוּל לְלַמֵּד
 כָּלָה בְּזִמְן מוֹעֵט כְּזֶה. דְּבָר אַחֵר: מָה כָּלָה מִתְקַשְּׁטָת
 בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קְשׁוּטִין, הֵן הָאֲמוּרִים בְּסִפְר
 יִשְׁעִיָּה (א:א-ז), אֶף תְּלַמִּיד חֶכֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּקִי
 בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה סְפָרִים: לְדַבֵּר אֹתוֹ. הַחֲקִים
 וְהַמְשַׁפְּטִים שֶׁבִּיּוֹאֵלָה הַמְשַׁפְּטִים: לְדַבֵּר אֹתוֹ.
 מְלַמֵּד, שֶׁהָיָה מֹשֶׁה שׁוֹמֵעַ מִפִּי הַגְּבוּרָה וְחוֹזְרִין
 וְשׁוֹנִין אֶת הַהִלָּכָה שְׁנִיָּהּ יָחַד: לַחַת. לַחַת כְּתִיב –
 שְׁהִיו שְׁתִּיחֵן שְׁוֹת: (יט) כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה. כְּתַרְגוּמוֹ

מפתח סדרי התנ"ך

החלוקה הזרה לפרקים משבשת את לימוד חטא העגל:

מחלק הפרקים התחיל את פרק ל"ב בפסוק וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
 קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. פסוק זה הוא הפסוק השני של הפרשה הסתומה. ניתוק הפסוק הקודם, הפותח את הפרשה,
 מעוות את כל המסר שהתורה מעבירה לנו. וַיִּתֵּן אֶל-מֹשֶׁה כָּלֹתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהָר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֶבֶן
 כְּתָבִים בְּאֶצְבָּע אֱלֹהִים, התורה מדגישה שלמרות שהקדוש-ברוך-הוא יודע על חטא העגל ובטרם יודיע על כך למשה
 הוא מעניק לו את התורה. וכך כשמשא אוֹחַז בִּידוֹ אֶת הַלּוּחוֹת אֵז, וְרַק אֵז, מוֹדִיעַ לוֹ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַחֲטָא
 הַנּוֹרָא. בְּכַךְ מוֹדִיעַ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמֹשֶׁה: אֵל תִּתִּיאשׁ, לֹא אִיבַדְתִּי אֶת הָאֱמוּנָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל. אֲנִי מוֹסֵר לְךָ אֶת
 הַתּוֹרָה עֲבוּרָם גַּם כִּשְׁהֵם בְּנִפְיִלָה הַעֲצוּמָה שֶׁל חֲטָא הָעֶגֶל. זֶה הַסִּיכָה שֶׁמֹּשֶׁה יוֹרֵד אֶל הָעָם עִם הַתּוֹרָה וְאֵינוּ מִפְקִיד
 אוֹתָהּ לְמִשְׁמֶרֶת בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַד לְאַחֵר תִּקּוּן הַחֲטָא. נִיתוּק פִּסּוּק זֶה, הַמְקִיד לְתִיאוֹר הַחֲטָא, הַמַּעֲנִיק
 הַשְׁקָפָה שֶׁל "רַבָּה אֱמוּנָתְךָ" בְּעַם יִשְׂרָאֵל – נִיתוּק כִּזֶּה מִשְׁבַּשׁ מַעֲוֹת וְהוֹרֵס אֶת הַמִּסֵּר שֶׁהַתּוֹרָה רָצָה לְהַעֲבִיר אֵלֵינוּ.

כז

כי תשא

אֶהְרֹן פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בָּאֲזָנֵי נְשִׁיכֶם וּבִנְתֵיכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלַי: כֹּא וַיִּתְּפְּרוּ כָּל-הָעָם אֶת-נִזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בָּאֲזָנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל-אֶהְרֹן: כֵּב וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצֵּר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסֶּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ: כֶּג יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיֵּרָא אֶהְרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו וַיִּקְרָא כֹד אֶהְרֹן וַיֹּאמֶר חַג לַיהוָה מִחָר: וַיִּשְׁכְּמוּ מִמַּחֲרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגָּשׁוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֹאכֹל וְשָׂתוּ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק:

כֹּה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּךְ-רֹד בִּי שַׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: קִכּו כֹו סֵרוּ מִחָר מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֶּכָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ-לוֹ וַיִּזְבְּחוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

תרגום אונקלוס

אֶהְרֹן פָּרִיקוּ קִדְשֵׁי דְדִּהְבָא דְבִּאֲזִנֵּי נְשִׁיכֹון וּבִנְתִּיכֹון וְאִיתוּ לֹתֵי: כֹא וּפְרִיקוּ כָל עֲמָא יְתָ קִדְשֵׁי דְדִּהְבָא דְבִּאֲזִנֵּיהֹון וְאִיתִיאוּ לֹת אֶהְרֹן: כֵּב וְנָסִיב מִיִּדְהֹון וְצָר יִתִּיה בְּזִיפָא וְעִבְדִּיה עֵיגֶל מִתְכָּא וַאֲמָרוּ אֵלֵין דְּחִלְתָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּאֶסְקוּף מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם: כֶּג וַחֲזָא אֶהְרֹן וּבִנָּא מִדְּבָחָא קְדָמוּהִי וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וַאֲמָרוּ חָגָא קָדָם יִי מִחָר: כֹד וַאֲקִדְמוּ בְיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וַאֲסִיקוּ עֲלֹן וְקָרִיבוּ נִכְסֵין וַאֲסָחָר עֲמָא לְמִיכָל וּלְמִשְׁתֵּי וְקָמוּ לְחִיטָא: כֹה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה אִיזִיל חוֹת אָרִי חֲבִיל עֲמָךְ דְּאֶסִּיקְתָּא מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם: כֹו סֵטוּ בְּפִרְעָא מִן אוֹרְחָא דְּפִקִּידְתָּנוּן עֲבָדוּ לָהֹון עֵיגֶל מִתְכָּא וּסְגִידוּ לֵיהּ וְדִבְחוּ לֵיהּ וַאֲמָרוּ אֵלֵין דְּחִלְתָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּאֶסְקוּף מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

פירוש רש"י

מִמִּצְרַיִם הֵם שֶׁנִּקְהָלוּ עַל אֶהְרֹן וְהֵם שֶׁעָשְׂאוּהוּ, וְאַחֲרֵי כֵךְ הִטְעוּ אֶת יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו: (כֶּג) וַיֵּרָא אֶהְרֹן. שֶׁהָיָה בּוֹ רוּחַ חַיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכַל עֹשֶׁב' (תהלים סדר טו פסוק כא, מזמור קה שלנו פסוק כ) וְרָאָה שֶׁהֶעֱלִיתָ מֵעֲשֶׂה שָׁטָן, וְלֹא הָיָה לוֹ פֶה לְדַחוֹתָם לְגַמְרֵי: וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ. לְדַחוֹתָם: וַיִּקְרָא וַיֹּגֵ' חַג לַה' מִחָר. וְלֹא הַיּוֹם, שֶׁמָּא יָבֵא מֹשֶׁה קָדָם שִׁיעֲבֹדָהּ. זֶהוּ פְשׁוּטוֹ; וּמִדְרָשׁוֹ בְּיִקְרָא רַבְּה' דְּבָרִים הִרְבֵּה רָאָה אֶהְרֹן: רָאָה חוֹר בֵּין אֲחֻתּוֹ שֶׁהָיָה מוֹכִיחָם וְהִרְגוּהוּ, וְזֶהוּ 'וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו' – 'וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו'; וְעוֹד, רָאָה וַאֲמָר: מוֹטָב שִׁיתְלֶה בִּי הַסֵּרְחוֹן וְלֹא בָהֶם; וְעוֹד, רָאָה וַאֲמָר: אִם הֵם בּוֹנִים אוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחַ, זֶה מִבְּיַא צָרוֹר וְזֶה מִבְּיַא אֲבָן וְנִמְצָאת מְלֹאכְתָּךְ נִעֲשִׂית בְּכַת אַחַת, מִתּוֹךְ שֶׁאֲנִי בּוֹנֶה אוֹתוֹ, אֲנִי מִתְעַצֵּל בְּמִלְאכְתִּי – וַיִּבֶן כֶּךְ וַיִּבֶן כֶּךְ מֹשֶׁה בָּא: חַג לַה'. בְּלָבוֹ הָיָה לְשָׁמִים, בְּטוֹחַ הָיָה שִׁיבָא מֹשֶׁה וַיַּעֲבֹדוּ אֶת הַמִּקְדָּשׁ: (כֹד) וַיִּשְׁכְּמוּ. הַשָּׁטָן זָרָם, כְּדִי שִׁיחָטָאוּ: לְצַחֵק. יֵשׁ בְּמִשְׁמַע הַזֶּה גְּלוּי עֲרִיזוֹת, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'לְצַחֵק בִּי' (בראשית ל:יז), וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'קוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לִפְנֵינוּ' (שמואל כ:אח), אִף כָּאן נִהְרַג חוֹר: (כֹה) וַיְדַבֵּר. לְשׁוֹן קָשִׁי הוּא, כִּמוֹ 'וַיְדַבֵּר אִתָּם קִשּׁוֹת' (בראשית לז:כז): לֵךְ רֹד. מִגְדִּלְתָּךְ, לֹא נִתְּתִי לָךְ גְּדִלָה אֶלָּא בְּשִׁבִּילָם; בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה נִתְּנָהּ מֹשֶׁה מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה: שַׁחַת עִמָּךְ. 'שַׁחַת הָעָם' לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא 'עִמָּךְ' – עָרַב רַב שֶׁקִּבְּלָתָּ מֵעֲצָמְךָ וּגְיִרְתָּם וְלֹא נִמְלַכְתָּ בִּי, וַאֲמָרְתָּ: טוֹב שִׁידְבְּקוּ גֵרִים בְּשִׁכְנָה – הֵם שַׁחַתוּ וְהִשְׁחִיתוּ:

(כ) בָּאֲזָנֵי נְשִׁיכֶם. אָמַר אֶהְרֹן בְּלָבוֹ: הַנְּשִׁים וְהַיְלָדִים חָסִים עַל תְּכִשִּׁיטֵיהֶם, שֶׁמָּא יִתְעַכֵּב הַדָּבָר וּבִתּוֹךְ כֶּךְ יָבֵא מֹשֶׁה; וְהֵם לֹא הִמָּתִינוּ וּפָרְקוּ שֶׁעַל עֲצָמָם: פָּרְקוּ. לְשׁוֹן צוּרֵי מִגְזֵרַת 'פָּרַק' לְיַחֲד, כִּמוֹ 'בָּרְכוּ' מִגְזֵרַת 'בָּרַךְ': (כֹא) וַיִּתְּפְּרוּ. לְשׁוֹן פָּרִיקַת מִשָּׂא, כְּשֶׁנִּטְלוּ מֵאֲזָנֵיהֶם נִמְצָאוּ הֵם מִפָּרְקִים מִנְזָמֵיהֶם, דִּישְׁקָרִיר בְּלַעַז: אֶת נִזְמֵי. כִּמוֹ מִנְזָמִי. כִּמוֹ 'כְּצֹאנִי אֶת הָעִיר' (לעיל ו:מב) – מִן הָעִיר: (כֵּב) וַיַּצֵּר אֹתוֹ בַּחֶרֶט. יֵשׁ לְתַרְגָּמוֹ בְּשֵׁנֵי פָנִים: הָאֶחָד 'וַיַּצֵּר' – לְשׁוֹן קִשְׁיָה, 'בַּחֶרֶט' – לְשׁוֹן סוּדָר, כִּמוֹ 'וְהַמִּטְפָּחוֹת וְהַחֲרִיטִים' (ישעיה א:ע), 'וַיַּצֵּר כְּכָרִים כֶּסֶף בְּשֵׁנֵי חֲרִטִים' (מלכים כא:מב); וְהַשֵּׁנִי: 'וַיַּצֵּר' – לְשׁוֹן צוּרָה, 'בַּחֶרֶט' – כָּלִי אֲמָנוֹת הַצּוּרִפִּין, שֶׁחוֹרְצִין וְחוֹרְתִין בּוֹ צוּרוֹת בְּזָהָב כְּעֵט סוּפֵר הַחוֹרֵט אוֹתִיּוֹת בְּלוֹחוֹת וּפִנְקְסִין, כִּמוֹ 'וּכְתַב עָלָיו בַּחֶרֶט אֲנוֹשׁ' (ישעיה ג:לז). וְזֶהוּ שֶׁתַּרְגָּם אוֹנְקֵלוֹס 'וְצָר יִתִּיה בְּזִיפָא' לְשׁוֹן 'וַיּוֹף', הוּא כָּלִי אֲמָנוֹת שֶׁחוֹרְצִין בּוֹ בְּזָהָב אוֹתִיּוֹת וּשְׁקָדִים שְׁקוּרִין בְּלַעַז נִייל, וּמִזְיָפִין עַל יָדוֹ חוֹתְמוֹת: עֵגֶל מִסֶּכָּה. כִּיּוֹן שֶׁהִשְׁלִיכוּ לְאוֹר בְּכוֹר, בָּאוּ מְכַשְׁפֵּי עָרַב רַב שֶׁעָלוּ עִמָּהֶם מִמִּצְרַיִם וַעֲשָׂאוּהוּ בְּכַשְׁפִּים. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: מִיכָּה הָיָה שֵׁם, שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ דְּמוֹסִי בְּנֵין שְׁנֵתִמְכֶּמֶךְ בּוֹ בְּמִצְרַיִם, וְהָיָה בְּיָדוֹ שֵׁם וְטֵם שֶׁכָּתַב בּוֹ מֹשֶׁה 'עֲלֶה שׁוֹר, עֲלֶה שׁוֹר' לְהַעֲלוֹת אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף מִתּוֹךְ נִילוֹס, וְהִשְׁלִיכוּ לְתוֹךְ הַכּוֹר וַיֵּצֵא הָעֵגֶל: מִסֶּכָּה. לְשׁוֹן מִתְכָּת. דָּבָר אַחֵר: מֵאָה וְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה קִנְטָרִין זָהָב הָיוּ בּוֹ כְּגִימְטְרִיא שֶׁל 'מִסֶּכָּה': אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ. וְלֹא נֶאֱמַר 'אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ'. מִכָּאן שֶׁעָרַב רַב שֶׁעָלוּ

כז

כז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רְאִיתִי אֶת־הָעַם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם־קִשָּׁה־עֲרֹף הוּא:

כי תשא

כח, כט וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי וַיַּחַר־אֲפִי בָהֶם וְאָכְלָם וְאָעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל: וַיַּחַל

מֹשֶׁה אֶת־פָּנָיו יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יַחַרָה אַפְךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר

ל הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גָּדוֹל וּבְיַד חֲזָקָה: לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר

בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב מִחֲרוֹן

לא אַפְךָ וְהִנָּחָם עַל־הָרָעָה לַעֲמֹד: זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרִבָּה אֶת־זִרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם

לב וְכָל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵתָן לְזִרְעֲכֶם וַנִּחְלוּ לְעַלְם: וַיִּנָּחֶם יְהוָה

עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לַעֲמֹד:

תרגום אונקלוס

כז וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה גְּלִי קְדָמִי עִמָּא הָדִין וְהָא עִם קָשִׁי קָדַל הוּא: כח וְכַעַן אֲנַח בְּעוֹתָךְ מִן קְדָמִי וַיִּתְקַף רוּגְזִי בְּהוֹן וְאִשְׁיִצִּינוֹן וְאִעֲבִיד יְתֶךָ לַעֲם סָגִי: כט וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ אֱלֹהֵיהּ וַיֹּאמֶר לְמָא יְיָ יִתְקַף רוּגְזֶךָ בְּעַמֶּךָ דְּאִפִּיקְתָּא מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּחִיל רַב וּבְיַד תְּקִיפָא: ל לא לְמָא יִמְרוֹן מִצְרָאִי לְמִימַר בְּבִישָׁא אִפִּיקְנוֹן לְקַטְלָא יְתֵהוֹן בִּינֵי טוּרִיא וּלְשִׁיזִיּוּתֵהוֹן מֵעַל אִפִּי אֶרְעָא תוֹב מִתְקוֹף רוּגְזֶךָ וְאַתִּיב מִן בִּשְׁתָּא דְּמִלִּילְתָּא לְמַעֲבַד לַעֲמֹד: לא אִדְכֹּר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּךָ דְּקִימְתָּא לְהוֹן בְּמִימְרֶךָ וּמִלִּילְתָּא עִמָּהוֹן אִסְגִּי יְתֵךְ בְּנִיכּוֹן כְּכוֹכְבֵי שָׁמַיָא וְכָל אֶרְעָא הָדָא דְּאִמְרִית אֵתָן לְבְנִיכּוֹן וַיִּחְסְנוֹן לְעַלְם: לב וְתִב יְיָ מִן בִּשְׁתָּא דְּמִלִּיל לְמַעֲבַד לַעֲמִיָּה:

פירוש רש"י

(כז) קִשָּׁה עֲרֹף. מַחֲזִירִין קָשִׁי עֲרָפָם לְנִגְדַּ מוֹכִיחֵיהֶם וּמִמָּאֲנִים לְשֹׁמֵעַ: (כח) הִנֵּיחָה לִי. עֲדִין לֹא שְׁמַעְנוּ שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עֲלֵיהֶם, וְהוּא אוֹמֵר 'הִנֵּיחָה לִי'! אֲלֹא כֵּן פֶּתַח לוֹ פֶּתַח וְהוֹדִיעוּ שֶׁהִדְבֵּר תְּלוּי בּוֹ, שֶׁאִם יִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם לֹא יִכְלֹם: (כט) לָמָּה ה' יַחַרָה אַפְךָ. כְּלוּם מִתְקַנָּא אֲלֹא חֲכָם בְּחָכְם גְּבוּר בְּגִבּוּר! (ל) וְהִנָּחָם. הִתְעַשְׂתָּ לָהֶם מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת לְהִיטִיב: עַל הָרָעָה. אֲשֶׁר חֲשַׁבְתָּ לָהֶם: (לא) זָכֹר לְאַבְרָהָם. אִם עָבְרוּ עַל עֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת, אֲבָרָהָם אֲבִיהֶם נִתְּנָסָה בְּעֶשֶׂר נִסְיוֹנוֹת וְעִדִּין לֹא קָבַל שְׂכָרוֹ – תִּנְהוּ לוֹ, וַיֵּצְאוּ עֶשֶׂר בְּעֶשְׂרָה: לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל. אִם לְשׂוֹרֶפֶה הֵם – זָכֹר לְאַבְרָהָם שֶׁמָּסַר עַצְמוֹ לְשָׂרָף עָלֶיךָ בָּאוּר כְּשִׁדִּים; אִם

לְהִרְיָגָה – זָכֹר לְיִצְחָק שֶׁפָּשַׁט צְוָארוֹ לַעֲקֹדָה. אִם לְגָלוּת – זָכֹר לְיִעֲקֹב שֶׁגָּלָה לְחָרָן. וְאִם אֵינֶן נִצּוּלִין בְּזִכּוֹתֶיךָ – מָה אַתָּה אוֹמֵר לִי 'וְאָעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל' (פסוק כח)? אִם כֶּסֶּא שֶׁל שְׁלֹשׁ רִגְלִים אֵינּוּ עוֹמֵד לְפָנֶיךָ [וַיֵּג בְּשַׁעַת כְּעֶסֶד], קַל וְחֹמֶר לְכֶסֶּא שֶׁל רִגְלֵי אֶחָד! : אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ. לֹא נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּדִבְרֵךְ שֶׁהוּא כָּלָה, לֹא בְּשִׁמְיָם וְלֹא בְּאָרֶץ, לֹא בְּהָרִים וְלֹא בְּגִבְעוֹת, אֲלֹא בְּךָ שֶׁאַתָּה קִים וְכֵן שְׁבוּעָתְךָ תִּתְקִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאם ה'' (בראשית יט:ט), וְלִיִּצְחָק נֶאֱמַר 'וְהִקִּמְתִּי אֶת הַשְּׁבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אֲבִיךָ' (שם כג:ט), וְלִיִּעֲקֹב נֶאֱמַר 'אֲנִי אֵל שְׂדֵי פָרָה וְרִבְיָה וְגו'' (שם לב:ג) – נִשְׁבַּע לוֹ בְּאֵל שְׂדֵי:

מפתח סדרי התנ"ך

החלוקה לפרקים מדגישה את החטאים והכישלונות, והיא מייחדת להם פרק נפרד כאומרת שהם עומדים בפני עצמם ואין להם תקנה.

פרק ג' בבראשית עוסק בחטא אדם הראשון. הוא פותח בפסוק והנחש היה ערום ומסיים בפסוק ויגרש את האדם. פרק לד' בבראשית עוסק במעשה דינה. הוא פותח בפסוק ויתצא דינה ומסתיים בפסוק ויאמרו הכוזבה יעשה את אחותנו. וכאן, פרק לב' בחומש שמות עוסק בחטא העגל. תחילתו בפסוק ויֵרָא הָעָם... קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים וסופו בפסוק ויִגַּף ה' אֶת הָעָם.

חלוקה זו מעצימה את הכישלונות ומסתירה את האפשרות לתקנם מעיני הקוראים.

גישת התורה המשתקפת בחלוקת הסדרים שונה ממנה לחלוטין.

סדר כז המסתיים כאן נחתם בפסוק ויִנָּחֶם ה' עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לַעֲמֹד.

המעייין בכתובים ימצא כי בכל האירועים שהוזכרו למעלה, לפני כל כישלון ישנם פסוקים העוסקים בעוצמתו הרוחנית של האדם ובאמון שה' נותן בו. לאחר הכישלון מתארת התורה את ההתמודדות עמו ואת הדרך לתיקון ולתשובה. המרחב הלימודי ששורטט על ידי חכמי ישראל בחלוקה לסדרים מביא לידי ביטוי את התהליך השלם המכיל את כל החלקים הללו.

כֹּה וַיִּפֶּן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר וַיֹּשֶׁבֶת לַחַת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לַחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי קִכּוֹ דְּכִי תִשָּׂא
 בַּעֲבִרְיָהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים: וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב
 גִּמְכָּתֵב אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל־הַלְחָת: וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם
 דִּבְרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בִּמְחַנָּה: וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנוֹת
 הַגְּבוּרָה וַאֲיִן קוֹל עֲנוֹת חִלּוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת אֲנָכִי שִׁמְעָ: וַיְהִי כֹאֲשֶׁר קָרַב
 אֶל־הַמְּחַנָּה וַיֵּרָא אֶת־הָעֶגְל וּמַחֲלַת וַיַּחֲרֹ־אָף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ
 י אֶת־הַלְחָת וַיִּשְׁבֵּר אֶתֶּם תַּחַת הָהָר: וַיִּקַּח אֶת־הָעֶגְל אֲשֶׁר עָשׂוֹ וַיִּשְׂרָף
 בָּאֵשׁ וַיִּטְחֵן עַד אֲשֶׁר־דָּק וַיִּזְרַע עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשָּׂק אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

תרגום אונקלוס

א ואתפני ונחת משה מן טורא ותריין לוחי סהדותא בידיה לוחי כתיבין מתריין עבריהון מכא ומכא אנון כתיבין:
 ב ולוחיא עובדא דיי אנון וכתבא כתבא דיי הוא מפרש על לוחיא: ג ושמע יהושע ית קל עמא כד מיכבין ואמר
 למשה קל קרבא במשריתא: ד ואמר לא קל גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחזיקין אנא
 שמע: ה והיה כד קריב למשריתא וחזא ית עגלא וחנגין ותקיף רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון
 בשפולי טורא: ו ונסיב ית עגלא דעבדו ואוקיד בנורא ושף עד דהיה דקיק ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל:

פירוש רש"י

סדר כה (א) משני עבריהם. היו האותיות נקראות, ומעשה נסים הוא: (ב) מעשה אלהים המה. כמשמעו, הוא בכבודו עשאן. דבר אחר: כאדם האומר לחברו: 'כל עסקיו של פלוני במלאכה פלונית', כך כל שעשועיו של הקדוש ברוך הוא בתורה: חרות. לשון 'חרת' ו'חרט' אחד הוא – שניהם לשון חקוק, אנטלייר בלעז: (ג) ברעה. בהריעו, שהיו מריעים ושמחים וצוחקים: (ד) אין קול ענות גבורה. אין הקול הזה נראה קול ענית גבורים הצועקים: 'נצחון!' ולא קול חלשין הצועקין 'וי' או 'ניסה': קול ענות. קול חרופין וגדופין המענין את נפש שומען כשנאמרין לו:

(ה) וישלך מידו וגו'. אמר: מה פסח שהוא אחת מן המצות אמרה תורה 'כל בן נכר לא יאכל בו' (לעיל ט:טו), התורה כלה כאן וכלם משמדים – ואתננה להם!?: תחת ההר. לרגלי ההר: (ו) ויזר. לשון נפוך, וכן 'יזרה על נוהו גפרית' (איוב ד:כג), וכן 'כי חנם מזרה הרשת' (משלי א:יז) – שזורין בה דגן וקטניות: וישק את בני ישראל. נתפון לבדקן כסוטות. שלש מיתות נדונו שם: אם יש עדים והתראה – בסוף, כמשפט אנשי עיר הנדחת שהן מרביין; עדים בלא התראה – במגפה, שנאמר 'ויגף ה' את העם' (לקמן פסוק כא). לא עדים ולא התראה – בהדרוקן, שבדקום המים וצבו בטניהם:

מפתח סדרי התנ"ך

ההתמודדות של חז"ל עם חטא העגל מעמיקה את הבנתנו בתהליך התשובה. סדר כד מתחיל במינוי בצלאל ובציווי על החובה לשמור שבת גם בשעת בניית המשכן. בהמשך הסדר בא תיאור החטא בעוד משה בראש הר סיני. הפרשה המכילה את תיאור החטא פותחת בפסוק: ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדת לוח אבן כתבים באצבע אלהים. אף שעם ישראל כבר שקוע בחטא הקדוש-ברוך-הוא נותן למשה את התורה. הסדר מסתיים בפסוק וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. אמנם ה' נחם על הרעה, אך בכך לא די. בקשת הסליחה של משה היא התחייבות מצדו להוביל מהלך של תיקון. בכך עוסק סדר כה. בפתחתו מסופר שמשה מוריד את הלוחות אף שהוא יודע שעם ישראל אמר על העגל אלה אלהיך ישראל. משה למד לנהוג כך מהקדוש-ברוך-הוא בעצמו שנתן לו את התורה, ובעודה בידיו סיפר לו על האמירה הנוראה הזאת. ואז יורד משה מן ההר ועובר עם העם תהליך ארוך של תיקון עד שבסוף הסדר ה' אומר לו לעלות ולקבל את הלוחות השניים.

אורכי הסדרים: בתורה ישנם שנים עשר סדרים קצרים שיש בהם ח"י פסוקים או פחות. וישנם בתורה חמשה סדרים ובהם שבעים פסוקים או יותר. כנביאים אין סדרים קצרים, ויש בהם שלשה סדרים שיש בהם יותר משבעים פסוקים. סדרי הנביאים ארוכים, בדרך כלל, מסדרי התורה. אורך סדר ממוצע בתורה הוא כשלשים ושמונה פסוקים, ואורך סדר ממוצע כנביאים הוא כארבעים וחמישה וחצי פסוקים. ונראה שהאריכו את סדר כה בשמות ואת סדר ב בויקרא ואת סדר א בישעיה ובתרי עשר כדי למעט בגנותן של ישראל. בסדר כה בשמות מתואר מעשה העגל, ובסדר ב בויקרא ישנן חמישים ושלש לשונות חטא, ובסדר כב בדברים נמצאת התוכחה וגם סדר א בישעיה וסדר א בתרי עשר הם דברי תוכחות.

כֹּה

כי תשא

ז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מַה־עָשָׂה לָךְ הָעַם הַזֶּה כִּי־הִבֵּאתָ עָלָיו חֲטָאָה
 ח גְּדֹלָה: וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־יָחִיד אֶף אֲדֹנִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הָעַם כִּי בָרַע הוּא:
 ט וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי־זֶה | מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר
 י הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה־הָיָה לוֹ: וַאֲמַר לָהֶם לְמִי זֶהָב
 יא הַתִּפְרָקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי וְאֶשְׁלַכְהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּה: וַיֵּרָא מֹשֶׁה
 יב אֶת־הָעַם כִּי פָרַע הוּא כִּי־פָרַעַה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם: וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה
 יג בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לִיהוָה אֵלַי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי: וַיֹּאמֶר
 לד לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׁימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ עַל־יָרְכוֹ עֲבְרוּ
 ושוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהָרְגוּ אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ־אֶת־רֵעֵהוּ
 יז וְאִישׁ אֶת־קָרְבוֹ: וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי כַדְבָר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעַם בַּיּוֹם הַהוּא
 טו כֶּשֶׁלֶשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֵלֹא יָדַכֶּם הַיּוֹם לִיהוָה כִּי אִישׁ בִּכְנוּ
 טז וּבִאֲחִיו וּלְתַת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בִּרְכָה: וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעַם
 אַתֶּם חֲטַאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וַעֲתָה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה אוּלַי אַכְפֶּרָה בְּעַד

תרגום אונקלוס

ז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן מֵא עֲבַד לָךְ עָמָא דְדִין אָרִי אִיתִיתָא עֲלוּהִי חוּבָא רַבָּא: ח וַאֲמַר אַהֲרֹן לֹא יִתְקַף רוּגְזָא
 דְּרַבּוּנִי אַתָּה יָדַעְתָּ יִת עָמָא אָרִי בְּבִישׁ הוּא: ט וַאֲמָרוּ לִי עֲבִיד לָנָא דִּיחֶלְן דִּיחֶלְן קְדָמְנָא אָרִי דִּין מֹשֶׁה גּוּבְרָא
 דְּאֶסְקָנָא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנָא מֵא הוּא לִיָּה: י וַאֲמָרִית לְהוֹן לְמֵן דְּהִבָּא פְּרִיקוּ וַיְהִיבוּ לִי וּרְמִיתִיה בְּנוּרָא
 וּנְפִק עֶגְלָא דְדִין: יא וְחִזָּא מֹשֶׁה יִת עָמָא אָרִי בְּטִיל הוּא אָרִי בְּטִילָנוּן אַהֲרֹן לְאֶסְכּוּתֵהוּן שׁוּם בִּישׁ לְדִרְיָהוּן:
 יב וְקָם מֹשֶׁה בְּתַרְע מִשְׁרִיתָא וַאֲמַר מֵן דְּחִלָּא דִּי יִיתוֹן לֹתִי וְאִתְכַּנְיִשׁוּ לֹתִיָּה כָּל בְּנֵי לֵוִי: יג וַאֲמַר לְהוֹן כְּדָנָן
 אָמַר יְיָ אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל שׁוּ גִבֵּר חֲרַבְיָה עַל יִרְבִּיָּה עִיבְרוּ וְתוּבוּ מִתַּרְע לְתַרְע בְּמִשְׁרִיתָא וְקִטְלוּ גִבֵּר יִת אַחוּהִי
 וְגִבֵּר יִת חֲבִרְיָה וְאָנֵשׁ יִת קְרִיבִיָּה: יד וְעִבְדוּ בְּנֵי לֵוִי כַּפְתָּגְמָא דְּמֹשֶׁה וּנְפִל מֵן עָמָא בִּיּוֹמָא הַהוּא כְּתִלָּתָא אֲלָפִין
 גּוּבְרָא: טו וַאֲמַר מֹשֶׁה קְרִיבוּ דִּיכֹן יוֹמָא דִּין קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ אָרִי גִבֵּר בְּכִרְיָה וּבִאֲחֻיָּה וְלֹאִיתָא עֲלִיכֹן יוֹמָא
 דִּין בִּרְכָּן: טז וְהוּא בִּיּוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעָמָא אַתּוֹן חֲבִתוֹן חוּבָא רַבָּא וְכַעַן אֶסְק לְקָדָם יְיָ מָאם אַכְפֶּר עַל

פירוש רש"י

(ז) מה עשה לך העם. כמה יסורים סבלת שיסרוך עד שלא תביא עליהם חטא זה! : (ח) כי ברע הוא. בדרך רע הם הולכין תמיד ובנסיונות לפני המקום: (י) ואמר להם. דבר אחד – 'למי זהב' – לבד, והם מהרו והתפרקו ויתנו לי: ואשלכהו באש. ולא ידעתי שיצא העגל הזה – 'ויצא': (יא) פרע. מגלה, נתגלה שמצו וקלוננו, כמו 'ופרע את ראש האשה' (במדבר ה:ח): לשמצה

בְּקִמְיָהֶם. להיות להם הדבר הזה לגנות בפי כל הקמים עליהם: (יב) מי לה' אֵלִי. יבא אלי: כל בני לוי. מכאן, שכל השבט פֶּשֶׁר: (יג) כה אמר וגו'. והיכן אמר? 'זבח לאלהים יחרם' (לעיל יז:טז) כֹּף שְׁנוּיָה בְּמִכִּילָתָא: אָחִיו. מאמו, והוא יִשְׂרָאֵל: (טו) מלאו ידכם. אתם ההורגים אותם – בדבר זה תתחנכו להיות כהנים למקום: כי איש. מכס 'מלא ידו' בבנו ובאחיו: (טז) אַכְפֶּרָה בְּעַד

הלויים בראשי הסדרים

מפתח סדרי התנ"ך

בשמות כח אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על־פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן־אהרן הכהן: ובבמדבר סדר ד' אל־תכריתו את־שבט משפחת הקהתי מתוך הלוים: ושם יז ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתֶם בְּנִחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' מַעֲשֹׂר מִן־הַמַּעֲשֹׂר: ביהושע ה וכל־יִשְׂרָאֵל וזִקְנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטֵי עֲמָדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לְאֶרֶץ נֹגֵד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם גִּשְׁאֵי אֶרֶץ בְּרִית־ה' כִּגֹּר כְּאֹזֶר חֲצִיו אֶל־מֹל הֶרֶג־זִמִּים וְהַחֲצִיו אֶל־מֹל הֶרֶג־עִיבָל כְּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֲבַד־ה' לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשֻׁנָּה: ביחזקאל כה וידבר אלי זה הלשפה אשר פניו דרך הדרום לכהנים שמרי משמרת הבית: (עיי' שם ברש"י ומצודת דוד) בעזרא ג והקימו כהנא בפלגתהון וליא במחלקתהון על־עבדת אלהא די בירושלם ככתב ספר משה: בעזרא ט ובכל־זאת אנחנו כרתים אמנה וכתבים ועל החתום שרינו לוינו כהנינו: ושם י ובחננאל חומת ירושלם בקשו את־הלוים מכל־מקומתם להביאם לירושלם לעשת חנכה ושמחה ובתודות ובשיר מצלתיים נבלים ובכנרות: וגם בראש סדר י בדברי הימים עמיאל השלי יושכר השביעי פֶּעֱלָתִי הַשְּׁמִינִי כִּי בִרְכוּ אֱלֹהִים.

כֹּה

כי תשא

יז חֲטַאתְכֶם: וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא הָעַם הַזֶּה חֲטָא גְדֹלָה
 יח וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב: וַעֲתָה אִם־תִּשָּׂא חֲטַאתָם וְאִם־אֵין מַחְנִי נָא
 יט מִסַּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חֲטָא־לִי אֶמְחֶנּוּ
 כ מִסַּפְרִי: וַעֲתָה לֵךְ | נָחָה אֶת־הָעָם אֶל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה מִלֹּאכִי יֵלֶךְ
 כא לִפְנֶיךָ וּבַיּוֹם פִּקְדֵי וּפִקְדֹתַי עֲלֵהֶם חֲטַאתָם: וַיִּגַּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר
 כב עָשׂוּ אֶת־הָעֶגְלָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֱהֲרֹן:

וַיִּדְבֹּר קֶכָּח

יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ עֲלֵה מִזֶּה אֶתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנֶּה:
 כג וְשִׁלַּחְתִּי לִפְנֶיךָ מִלֶּאֶךְ וַיִּגְרֹשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֲמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי
 כד הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי: אֶל־אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקֶרְבְּךָ כִּי
 כה עַם־קָשָׁה־עֹרֵף אֶתָּה פֶּן־אֶכְלֶךָ בַּדֶּרֶךְ: וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדְּבָר הַרָע הַזֶּה
 כו וַיִּתְּאֲבָלוּ וְלֹא־שָׁתוּ אִישׁ עֵדִיו עֲלָיו: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אָמַר
 אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־קָשָׁה־עֹרֵף רַגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקֶרְבְּךָ וְכִלְתִּיךָ

תרגום אונקלוס

חוביכון: יז ותב משה לקדם יי ואמר בבכו חב עמא הדין חובא רבא ועבדו להון דחלן דדהב: יח וכען
 אם שבקת לחוביהון ואם לא מחניי כען מספרך דכתבתא: יט ואמר יי למשה מן דחב קדמי אמחיניה מספרי:
 כ וכען איזיל דבר ית עמא לאתרא דמלילית לך הא מלאכי יהוה קדמך וביום אסערותי ואסער עליהון חוביהון:
 כא ומחא יי ית עמא על דאשתעבדו לעגלא דעבד אהרן: כב ומליל יי עם משה איזיל סק מכא את ועמא דאסיקתא
 מארעא דמצרים לארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבנה אתננה: כג ואשלח קדמך מלאכא ואתריך
 ית כנענאי אמוראי וחתאי ופרזאי חואי ויבוסי: כד לארע עבדא חלב ודבש ארי לא אסליק שכינתי מבינך ארי
 עם קשי קדל את דלמא אשיצינך באורחא: כה ושמע עמא ית פתגמא בישא הדין ואתאבלו ולא שוו גבר תקון
 זיניה עלוהי: כו ואמר יי למשה אימר לבני ישראל אתון עם קשי קדל שעה חדא אסליק שכינתי מבינך ואשיצינך

פירוש רש"י

עלה מזה. ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות, לךך
 נאמר 'עלה'. דבר אחר: כלפי שאמר לו בשעת
 הכעס 'לך רד' (לעיל כד:כה), אמר לו בשעת רצון
 'לך עלה': אתה והעם. כאן לא נאמר 'ועמך':
 (כג) וגרשתי את הכנעני וגו'. שש אמות הן,
 והגרשתי עמד ופנה מפניהם מאליו: (כד) אל ארץ
 זבת חלב ודבש. אני אומר לך להעלותם: כי לא
 אעלה בקרבך. לךך אני אומר לך 'ושלחתי לפניך
 מלאך': כי עם קשה ערף אתה. וכששכינתי
 בקרבכם ואתם ממרים בי, מרבה אני עליכם זעם:
 אכלך. לשון כליון: (כה) הדבר הרע. שאין השכינה
 שורה ומהלכת עמם: איש עדין. כתרים שנתנו
 להם בחורב כשאמרו 'נעשה ונשמע' (לעיל יז:מז):
 (כו) רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך. אם אעלה
 בקרבך ואתם ממרים בי בקשיות ערפכם, אזעם
 עליכם רגע אחד – שהוא שיעור זעמו – שנאמר
 'חבי כמעט רגע עד יעבר זעם' (ישעיה ילג) –
 ואכלה אתכם, לפיכך טוב לכם שאשלח מלאך:

חטאתכם. אשים כפר וקנוח וסתימה לנגד חטאתכם
 להבדיל ביניכם ובין החטא: (יז) אלהי זהב. אתה
 הוא שגרמת להם, שהשפעת להם זהב וכל חפצם,
 מה יעשו שלא יחטאו; משל למלך שהיה מאכיל
 ומשקה את בנו ומקשטו ותולה לו כיס בצוארו
 ומעמידו בפתח בית זונות – מה יעשה הבן שלא
 יחטא! : (יח) ועתה אם תשא חטאתם. הרי טוב,
 אני אומר לך 'מחני', 'ואם אין מחני'! וזה מקרא
 קצר, וכן הרבה: מספרך. מכל התורה כלה,
 שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם
 רחמים: (כ) אל אשר דברתי לך. יש כאן 'לך'
 אצל 'דבור' במקום 'אליך' וכן 'לדבר לו על
 אדניו' (מלכים ב:כה): הנה מלאכי. ולא אני:
 וביום פקדי וגו'. עתה שמעתי אליך מלכותם יחד,
 ותמיד תמיד כשאפקד עליהם עונותיהם, 'ופקדתי
 עליהם' מעט מן העון הזה עם שאר העונות;
 ואין פרענות באה על ישראל שאין בה קצת
 מפרעון עון העגל: (כא) ויגף ה' את העם. מיתה
 בידי שמים לעדים בלא התראה: (כב) לך

כח

כז ועתה הורד עדיף מעליך ואדעה מה אעשה-לך: ויתנצלו בני-ישראל את-עדים מהר חורב: ומשה יקח את-האהל ונטה-לו | מחוץ למחנה הרחק מן-המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל-מבקש יהיה יצא אל-אהל מועד אשר מחוץ למחנה: והיה כצאת משה אל-האהל יקומו כל-העם ונצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד-באו האהלה: והיה כבא משה האהלה ירד עמוד הענן ועמד פתח האהל ודבר לא עם-משה: וראה כל-העם את-עמוד הענן עמד פתח האהל וקם כל-העם והשתחוו איש פתח אהלו: ודבר יהוה אל-משה פנים אל-פנים כאשר ידבר איש אל-רעהו ושב אל-המחנה ומשרתו יהושע בן-נון נער לא ימיש מתוך האהל:

תרגום אונקלוס

וכען אעד תקון זינך מנך גלי קדמי מא אעביד לך: כז ואעדו בני ישראל ית תקון זינהון מטורא דחורב: כח ומשה נסיב ית משכנא ופרסיה ליה מברא למשריתא ארחיק מן משריתא וקרי ליה משכן בית אולפנא והוי כל דתבע אולפן מן קדם יי נפיק למשכן בית אולפנא דמברא למשריתא: כט והוי כד נפיק משה למשכנא וקמין כל עמא ומתעתדין גבר בתרע משכניה ומסתכלין אחורי משה עד דעליל למשכנא: ל והוי כד עליל משה למשכנא נחית עמודא דעננא וקאים בתרע משכנא ומתמלל עם משה: לא וחזן כל עמא ית עמודא דעננא קאים בתרע משכנא וקמין כל עמא וסגדין גבר בתרע משכניה: לב וממליל יי עם משה ממלל עם ממלל כמא דימליל גוברא עם חבריה ותאיב למשריתא ומשומשניה יהושע בר נון עולימא לא עדי מגו משכנא:

פירוש רש"י

(לב) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים. ומתמלל עם משה: ושב אל המחנה. לאחר שנדבר עמו, היה משה שב אל המחנה ומלמד לזקנים מה שלמד; והדבר הזה נהג משה מיום הכפורים עד שהוקם המשכן ולא יותר; שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלחת, ובשמונה עשר שרף את העגל וזן את החוטאים, ובתשעה עשר עלה, שנאמר 'ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם וגו'' (לעיל כח:טז), עשה שם ארבעים יום ובקש רחמים, שנאמר 'ואתנפל לפני ה' וגו'' (דברים ח:יח), ובראש חדש אלול נאמר לו 'ועלית בבקר אל הר סיני' לקבל לחת האחרונות ועשה שם ארבעים יום, שנאמר בהם 'ואנכי עמדתי בהר פימים הראשונים וגו'' (דברים ט:י) – מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון, אמר מעתה: אמצעים היו בכעס. בעשרה בתשרי נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה 'סלחתי כדברך' (במדבר יג:י) ומסר לו לחת אחרונות, וירד והתחיל לצוותם על מלאכת המשכן, ועשאוהו עד אחד בניסן, ומשהוקם לא נדבר עמו אלא מאהל מועד: ושב אל המחנה. תרגומו 'ותאיב למשריתא' לפי שהוא לשון הוה. וכן כל הענין: 'ראה כל העם' – וחזן, 'ונצבו' – וקמין, 'והביטו' – ומסתכלין, 'והשתחוו' – וסגדין. ומדרשו: 'ודבר ה' אל משה' שישב אל המחנה, אמר לו: אני בכעס ואתה בכעס, אם כן מי יקרבים?

ועתה. פרענות זו תלקו מיד שתורידו עדיכם מעליכם ואדעה מה אעשה לך. בפקדת שאר העון, אני יודע מה בלבי לעשות לך: (כז) את עדים מהר חורב. את העדי שהיה בידם מהר חורב: (כח) ומשה. מאותו עון והלאה: יקח את האהל. לשון הוה הוא; לוקח אהלו ונוטתו מחוץ למחנה; אמר: מנדה לרב מנדה לתלמיד! : הרחק. אלפים אמה, כענין שנאמר 'אך רחוק יהיה ביניכם ובניו כאלפים אמה במדה' (יהושע א:מז): וקרא לו. והיה קורא לו 'אהל מועד', הוא בית ועד למבקשי תורה: כל מבקש ה'. מכאן למבקש פני זקן כמקבל פני שכינה: יצא אל אהל מועד. כמו 'ויצא'. דבר אחר: 'והיה כל מבקש ה' אפלו מלאכי השרת כשהיו שואלים מקום שכינה, חבריהם אומרים להם: הרי הוא באהלו של משה: (כט) והיה לשון הוה: כצאת משה. מן המחנה ללכת 'אל האהל': יקומו כל העם. עומדים מפניו, ואין יושבין עד שנתפסה מהם: והביטו אחרי משה. לשבח, אשרי ילוד אשה שפך מבטח שהשכינה תכנס אחריו לפתח אהלו! : (ל) ודבר עם משה. כמו 'ומדבר עם משה', ותרגומו 'ומתמלל עם משה', שהוא כבוד שכינה, כמו 'וישמע את הקול מדבר אליו' (במדבר ז:מב) ואינו קורא 'מדבר' אליו; כשהוא קורא 'מדבר' – פתרונו הקול מדבר בינו לבין עצמו וההדיוט שומע מאליו. וכשהוא קורא 'מדבר' – משמע שהמלך מדבר עם ההדיוט: (לא) והשתחוו. לשכינה:

כֹה

לֹא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אֶתְּהָ אֵמַר אֵלַי הֲעֵל אֶת־הָעַם הַזֶּה וְאֶתְּהָ לֹא קָכַט שְׁלִישִׁי הִ

הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאֶתְּהָ אֵמַרְתָּ יִדְעֶתִיךָ בְּשֵׁם וְגַם־מִצָּאָה
לֹא חֵן בְּעֵינַי: וְעֵתָה אִם־נָא מִצָּאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת־דֶּרֶכְךָ וְאִדְעֶךָ
לֹא לְמַעַן אֲמַצָּא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרָאֵה כִּי עִמָּךְ הִגּוֹי הַזֶּה: וַיֹּאמֶר פָּנֶי יִלְכוּ
לֹא, לֹא וְהִנַּחְתִּי לָךְ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הַלְכִים אֶל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: וּבִמָּה |
יִדְעֶה אִפּוֹא כִּי־מִצָּאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעִמָּךְ הֲלֹא בִלְכַתְּךָ עִמָּנוּ וּנְפִלְנוּ
אֲנִי וְעִמָּךְ מִכָּל־הָעַם אֲשֶׁר עַל־פָּנֶי הָאָדָמָה:

לֹא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה כִּי־מִצָּאָה קֵל רְבִיעִי ו
לֹט, מִ חֵן בְּעֵינֶי וְאִדְעֶךָ בְּשֵׁם: וַיֹּאמֶר הֲרָאִנִי נָא אֶת־כְּבֹדְךָ: וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲעֲבִיר
כָּל־טוֹבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחִנַּתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲחֹן

תרגום אונקלוס

לֹא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ חֲזִי דִּאתָ אֵמַר לִי אֲסִיק יְת עָמָא הָדִין וְאֶת לֹא אִודַעְתָּנִי יְת דִּתְשַׁלַּח עִמִּי וְאֶת אֵמַרְתָּ
רְבִיתְךָ בְּשׁוּם וְאֶת אֲשַׁכְחָתָא רַחֲמִין קְדָמִי: לֹא וְכַעַן אִם כַּעַן אֲשַׁכְחִית רַחֲמִין קְדָמְךָ אִודַעְנִי כַּעַן יְת אִורַח טוֹבָךָ
וְאִדַּע רַחֲמֶךָ בְּדִיל דִּאֲשַׁכַּח רַחֲמִין קְדָמְךָ וְגַלִּי קְדָמְךָ אֲרִי עָמָךְ הָדִין: לֹא וַיֹּאמֶר שְׂכִינְתִּי תְּהֵא וְאִנִּיח לָךְ:
לֹא וַיֹּאמֶר קְדָמוּהִי אִם לִית שְׂכִינְתְּךָ מֵהִלְכָא בִּינָנָא לֹא תִסְקַנָּנָא מִכָּא: לֹא וּבִמָּה יִתִּידַע הָכָא אֲרִי אֲשַׁכְחִית
רַחֲמִין קְדָמְךָ אֲנָא וְעָמָךְ הָלֹא בְּמָהֶךָ שְׂכִינְתְּךָ עִמָּנָא וְיִתְעַבְדֵּן לָנָא פְּרִישָׁן לִי וְלַעֲמָךְ מִשׁוּנֵי מִכָּל עָמָךְ דַּעַל
אִפִּי אֲרַעָא: לֹא וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶת פִּתְגָמָא הָדִין דְּמִלִּילְתָּא אֲעֲבִיד אֲרִי אֲשַׁכְחָתָא רַחֲמִין קְדָמִי וְרְבִיתְךָ בְּשׁוּם:
לֹט וַיֹּאמֶר אֲחִיזִנִּי כַּעַן יְת יְקָרְךָ: מִ וַיֹּאמֶר אֲנָא אֲעֲבִיר כָּל טוֹבִי עַל אִפְךָ וְאִקָּרִי בְּשֵׁמָא דִּי קְדָמְךָ וְאֲחִיזֵן לְמֵן דִּאֲחִיזֵן

פירוש רש"י

(לֹא) רָאֵה אֶתְּהָ אֵמַר אֵלַי. רָאֵה, תֵּן עֵינֶיךָ וּלְבָבְךָ
עַל דְּבָרֶיךָ: אֶתְּהָ אֵמַר אֵלַי וְגו' וְאֶתְּהָ לֹא הוֹדַעְתָּנִי
וְגו'. וְאֲשֶׁר אֵמַרְתָּ לִי 'הִנֵּה אֲנִכִּי שִׁלַּח מִלְּאָךְ' (לַעֲיִל
יִזְכּוּ) – אֵין זֶה הוֹדַעְתָּ, שְׂאִינִי חֲפִץ בּוֹ: וְאֶתְּהָ
אֵמַרְתָּ יִדְעֶתִיךָ. הַכֹּתֶרֶתִיךָ מִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם 'בְּשֵׁם'
חֲשִׁיבוֹת, שֶׁהָרִי אֵמַרְתָּ לִי 'הִנֵּה אֲנִכִּי בָּא אֵלַיךְ
בְּעֵב הָעֵנָן וְגו' וְגַם בָּךְ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם' (לַעֲיִל טוֹדוּ):
(לֹד) וְעֵתָה וְגו'. 'אִם' אֵמַת שְׂמִצָּאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ:
הוֹדַעְנִי נָא אֶת דֶּרֶכְךָ. מֵה שְׂכָר אֶתְּהָ נּוֹתֵן לְמוֹצָאֵי
חֵן בְּעֵינֶיךָ: וְאִדְעֶךָ לְמַעַן אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ. וְאִדַּע
בְּזוֹ מִדַּת תְּגִמּוּלִיךָ, מֵה הִיא מִצִּיאָת חֵן שְׂמִצָּאָתִי
בְּעֵינֶיךָ. וּפְתָרוֹן 'לְמַעַן אֲמַצָּא חֵן' – לְמַעַן אֲכִיר
כְּמָה שְׂכָר מִצִּיאָת הַחֵן: וְרָאֵה כִּי עָמָךְ הִגּוֹי
הַזֶּה. שְׁלֹא תֹאמַר 'וְאֲעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל' (לַעֲיִל
כֹּד־כֹּחַ) וְאֶת אֵלֶּה תַּעֲזֹב, רָאֵה 'כִּי עָמָךְ' הֵם מִקְדָּם,
וְאִם בָּהֶם תִּמָּאֵס, אִינִי סוֹמֵךְ עַל הַיּוֹצֵאִים מִחֻלָּצִי
שִׁיתְקִימוּ, וְאֶת תְּשׁוּלֹם הַשְּׂכָר שְׁלִי בָּעַם 'הַזֶּה'
תּוֹדִיעֵנִי: וְרִבּוֹתֵינוּ דִּרְשׁוּהוּ בְּמִסְכַּת בְּרִכּוֹת (דף יז.),
וְאִנִּי לִישֵׁב הַמִּקְרָאוֹת עַל אִפְנֵיהֶם וְעַל סִדְרָם
בְּאֵתִי: (לֹא) וַיֹּאמֶר פָּנֶי יִלְכוּ. כְּתִרְגוּמוֹ, לֹא אֲשַׁלַּח
עוֹד מִלְּאָךְ, אֲנִי בַּעֲצָמִי אֵלָךְ, כְּמוֹ 'וּפָנֶיךָ הַלְכִים
בְּקָרֵב' (שְׁמוּאֵל כט:לד): (לֹא) וַיֹּאמֶר אֵלָיו. בְּזוֹ
אֲנִי חֲפִץ, כִּי עַל יְדֵי מִלְּאָךְ 'אֵל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה':
(לֹא) וּבִמָּה יִדְעֶה אִפּוֹא. יִדְעֶה מִצִּיאָת הַחֵן: הֲלֹא

כֹּה

מֵאֵל וַיֹּרַחֲמֵנִי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם: וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי
מִבְּמַגֵּם הָאָדָם וְחַי: וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר: וְהָיָה בְּעֵבֶר
מִדְּכַבְדִּי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁכְתִּי כְּפִי עָלֶיךָ עַד־עֲבָרִי: וְהִסְרֹתִי
אֶת־כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת־אַחֲרִי וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ:

מֵה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פֶּסֶל־לָךְ שְׁנֵי־לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁנִים וְכָתַבְתִּי קֶלֶא חֲמִישִׁי i
עַל־הַלַּחַת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלַּחַת הָרָאשֵׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:
מִזֹּ וְהָיָה נֶכּוֹן לְבָקֶר וְעָלִיתָ בְּבָקֶר אֶל־הָרֹם סִינִי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַל־רֹאשׁ
מִזֹּ הָהָר: וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אֶל־יָרֵא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאֵן
מִזֹּ וְהַבָּקֶר אֶל־יָרְעוּ אֶל־מֹול הָהָר הַהוּא: וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁנִים
וַיִּשְׁכֶּם מֹשֶׁה בְּבָקֶר וַיַּעַל אֶל־הָרֹם סִינִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ
מִטְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים: וַיַּרְדֵּי יְהוָה בַּעֲנָן וַיִּתִּיצֵב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:

תרגום אונקלוס

וְאַרְחִים עַל מִן דְּאַרְחִים: מֵאֵל וַאֲמַר לֹא תְכּוּל לְמַחְזִי יֵת אִפִּי שְׁכִינְתִּי אֲרִי לֹא יַחְזִינִי אֲנִישׁ וַיִּתְקִי: מִבְּמַגֵּם וַאֲמַר יֵי
הָאֵתֶר מִתּוֹקֵן קִדְמִי וְתַתְּעֵתֵךְ עַל טַנְרָא: מִגֵּ וְיֵהִי בְּמַעֲבָר יִקְרִי וְאַשְׁוִינֵךְ בְּמַעֲרַת טַנְרָא וְאַגִּין בְּמִימְרֵי עָלְךָ עַד דְּאַעֲבֵר:
מִדְּ וְאַעֲדִי יֵת דְּבִרְתָּ יִקְרִי וְתַחְזִי יֵת דְּבִרְתִּי וְדִקְדָּמִי לֹא יִתְחַזֵּן: מֵה וַאֲמַר יֵי לְמֹשֶׁה פֶּסֶל לָךְ תִּרְיִן לִוְחִי
אֲבָנִיָּא כְּקִדְמָאִי וְאַכְתּוּב עַל לִוְחִיָּא יֵת פִּתְגָמִיָּא דְּהָיוּ עַל לִוְחִיָּא קִדְמָאִי דְּתַבְרַתָּא: מִזֹּ וְהָיוּ זְמִין לְצַפְרָא וְתַסְק בְּצַפְרָא
לְטוּרָא דְּסִינִי וְתַתְּעֵתֵךְ קִדְמִי תַמָּן עַל רִישׁ טוּרָא: מִזֹּ וְאַנְשׁ לֹא יִסַּק עִמָּךְ וְאַף אֲנִשׁ לֹא יִתְחַזֵּן בְּכָל טוּרָא אִף עֲנָא
וְתוּרִי לֹא יַרְעוֹן לְקַבִּיל טוּרָא הַהוּא: מִזֹּ וּפֶסֶל תִּרְיִן לִוְחִי אֲבָנִיָּא כְּקִדְמָאִי וְאַקְדִּים מֹשֶׁה בְּצַפְרָא וְסָלִיק לְטוּרָא דְּסִינִי
כְּמָא דְּפָקִיד יֵי יִתִּיה וְנִסִּיב בִּידֵיהּ תִּרְיִן לִוְחִי אֲבָנִיָּא: מִטְ וְאַתְגָּלִי יֵי בַּעֲנָנָא וְאַתְעֵתֵךְ עִמִּיהּ תַמָּן וַיִּקְרָא בְּשֵׁמָא דִּיֵּי:
פִּירוּשׁ רִשִּׁי

וְרַחֲמֵנִי. עַתָּה שֶׁאֲחַפֵּץ לִרְחֹם; עַד כָּאן לֹא הִבְטִיחוּ
אֵלָּא 'עֵתִים אֲעֲנֶה עֵתִים לֹא אֲעֲנֶה', אֲבָל בְּשַׁעַת
מַעֲשֶׂה אֲמַר לוֹ 'הִנֵּה אֲנִכִּי כֹרֶת בְּרִית' (לִקְמָן פֶּסוּק נד)
– הִבְטִיחוּ שְׂאִינָן חֲזוֹרוֹת רִיקָם: (מֵאֵל) וַיֹּאמֶר
לֹא תוּכַל וְגו'. אִף כִּשְׁאֲעִבִיר כָּל טוֹבִי עַל פָּנֶיךָ,
אִינִי נוֹתֵן לָךְ רְשׁוֹת 'לִרְאוֹת אֶת פָּנַי':
(מִבְּ) הִנֵּה מָקוֹם אֲתִי. בָּהֶר אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר עִמָּךְ
תָּמִיד, יֵשׁ מָקוֹם מוֹכֵן לִי לְצִרְכְּךָ, שֶׁאֲטַמִּינֵךְ שָׁם
שְׁלֹא תִזְדַּק, וּמִשֶּׁם תִּרְאֶה מֵה שֶׁתִּרְאֶה. זֶהוּ פִּשְׁוּטוֹ.
וּמְדַרְשׁוֹ: עַל מָקוֹם שֶׁהִשְׁכִּינָה שָׁם מְדַבֵּר וְאוֹמֵר
'הַמָּקוֹם אֲתִי' וְאִינוֹ אוֹמֵר 'אֲנִי בַּמָּקוֹם', שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִין עוֹלָמוֹ – מְקוֹמוֹ:
(מִגֵּ) בְּעֵבֶר כְּבֹדִי. כִּשְׁאֲעִבֵּר לְפָנֶיךָ: בְּנִקְרַת
הַצּוּר. כְּמוֹ 'הַעֲיִנִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֵר' (בַּמִּדְבָּר טו:יד)
'יִקְרֹהָ עֲרַבִי נַחֵל' (מִשְׁלֵי ח:ז), 'אֲנִי קִרְתִּי וְשִׁתִּיתִי
מִיָּם' (מִלְכִּים לֵא:ו; יִשְׁעִיה טו:ו) – גִּזְרָה אַחַת לָהֶם:
נִקְרַת הַצּוּר. כִּרְיַת הַצּוּר: וְשִׁכְתִּי כְּפִי. מִכָּאן,
שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוֹת לְמַחְבְּלִים לְחַבֵּל, וְתִרְגּוּמוֹ 'וְאַגִּין
בְּמִימְרֵי', כְּנִוִי הוּא לְדֶרֶךְ כְּבוֹד שֶׁל מַעֲלָה, שְׂאִינוֹ
צָרִיךְ לְסוּכֹךְ עָלָיו בְּכַף מִמֶּשׁ: (מִדְּ) וְהִסְרֹתִי אֶת
כְּפִי. 'וְאַעֲדִי יֵת דְּבִרְתָּ יִקְרִי' – כִּשְׁתַּסְתַּלֵּק הַנִּהְגֵּת

מִפְתַּח סִדְרֵי הַתִּנְךְ רָאָה כָּאן בַּפֶּסוּק מֵאֵל. אֵךְ לַעֲתִיד לְבוֹא: כִּי־צִדִּיק ה' צִדְקוֹת אֶהָב יִשְׁרָאֵל פְּנִימוֹ (תְּהִלִּים רֵאשׁ סִדְר
ב). אֵךְ צִדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ יִשְׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ (שֵׁם רֵאשׁ סִדְר יט). וּמְדַרְשׁ תְּהִלִּים (יא) דּוֹרֵשׁ אוֹתָם: "אֵלּוּ שִׁבְעַת כְּתוּת
שֶׁל צִדִּיקִים... וְהַכֹּת הָרִאשׁוֹנָה יוֹשֶׁבֶת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְרוֹאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֵת הַפָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר יִשְׁבּוּ יִשְׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ. וְאוֹמֵר
'יִשְׁרָאֵל יִחְזוּ פְּנִימוֹ'. וּמִפְרֵשׁ רִשִּׁי (בְּבִרְאשִׁית רַבָּה ל:ב): 'יִשְׁרָאֵל יִחְזוּ פְּנִימוֹ. פְּנִימָם שֶׁל צִדִּיקִים יִחְזוּ הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל:

כֹּה

וַיַּעֲבֹר יְהוָה | עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה | יְהוָה אֱלֹהֵי רַחוּם וְרַחוּן אֶרֶץ אֲפִים

כי תשא

וּרְב־חֶסֶד וְאֱמֶת: נֹצַר חֶסֶד לְאֻלָּפִים נִשָּׂא עוֹן וּפָשַׁע וַחֲטָאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד | עוֹן אָבוֹת עַל-בָּנִים וְעַל-בָּנֵי בָנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רַבְעִים:

נב, נג וַיִּמָּהֵר מֹשֶׁה וַיִּקְדַּ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמֶר אֶם-נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ

אֲדֹנָי יִלְדֶּ-נָּא אֲדֹנָי בְּקִרְבְּנוּ כִּי עַם-קָשֶׁה-עָרָף הוּא וְסָלַחְתָּ לְעוֹנֵנוּ

ששי

נד וְלִחְטָאתֵנוּ וְנִחַלְתָּנוּ: וַיֹּאמֶר הִנֵּה אֲנִכִּי כֹרֶת בְּרִית נֶגֶד כָּל-עַמְּךָ אֲעֲשֶׂה

נפלאַת אֲשֶׁר לֹא-נִבְרָאוּ בְּכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל-הָעָם

אֲשֶׁר-אַתָּה בֹּקֶרְבוֹ אֶת-מַעֲשֶׂה יְהוָה כִּי-נִוְרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ:

נה שְׁמֹר-לָךְ אֶת אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצִּוַּת הַיּוֹם הַנִּנִּי גֵרֶשׁ מִפְּנֶיךָ אֶת-הָאֱמֹרִי

נו וְהַכְנַעְנִי וְהַחֲתִיל וְהַפְרִזִּי וְהַחֲוִי וְהִיבֹסִי: הַשְׁמֹר לָךְ פֶּן-תִּכְרֹת בְּרִית

נז לַיּוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן-יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ: כִּי

נח אֶת-מִזְבְּחָתָם תִּתְּצוּן וְאֶת-מִצְבֹּתָם תִּשְׁבֹּרוּן וְאֶת-אֲשֵׁרֵי תִכְרֹתוֹן: כִּי

נט לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי יְהוָה קִנָּא שְׁמוֹ אֵל קִנָּא הוּא: פֶּן-תִּכְרֹת בְּרִית

תרגום אונקלוס

נ וַאֲעֵבֶר יי שְׂכִינְתִּיהָ עַל אַפּוּהִי וַקְרָא יי יי אֱלֹהָהּ רַחֲמָנָא וְרַחֲמָנָא מְרַחֵם רַגְזָא וּמַסְגִּי לְמַעַבְדָּא טְבוּן וּקְשׁוּט: נא נָטִיר טִיבּוֹ לְאֻלָּפֵי דְרִין שְׂבִיק לְעוֹן וְלִמְרוּד וְלַחֲוִיבִין סָלַח לְדִתְיָבִין לְאוּרִיתִיהּ וְלִדְלָא תִּיבִין לֹא מִזְבִּי מִסְעֵר חֻבִּי אֲבָהִן עַל בָּנִין וְעַל בָּנֵי מְרִדִין עַל דְּרִ תְּלִיתָאֵי וְעַל דְּרִ רַבִּיעָאֵי: נב וְאוּחִי מֹשֶׁה וְכָרַע עַל אֶרְעָא וּסְגִיד: נג וַאֲמַר אִם כְּעַן אֲשַׁכְחִית רַחֲמִין קְדָמְךָ יי תְּהֵךְ כְּעַן שְׂכִינְתָּא דִּי בִינָא אֲרִי עִם קָשִׁי קָדִל הוּא וְתִשְׁבּוּק לְחֻבְנָא וְלִחְטָאנָא וְתִחְסַנְנָא: נד וַאֲמַר הָא אֲנָא גִזּוּר קִים קָדָם כָּל עַמְּךָ אֲעֵבִיד פְּרִישָׁן דְּלֹא אֲתִבְרִיאוּ בְּכָל אֶרְעָא וּבְכָל עַמְמָא וְיַחֲזִי כָל עַמָּא דָּאֵת בִּינִיהוֹן יֵת עֹבְדָא דִּי אֲרִי דְחִיל הוּא דְאָנָא עֵבִיד עִמָּךְ: נה טַר לָךְ יֵת דְאָנָא מִפְּקֻדָּךְ יוֹמָא דִּין הָאָנָא מִתְרִיד מִן קְדָמְךָ יֵת אֲמֹרָאֵי וְכַנְעֵנָאֵי וְחֲתָאֵי וּפְרִזָּאֵי וְחֻוָּאֵי וְיִבֹּסָאֵי: נו אֲסַתְמַר לָךְ דְּלִמָּא תִּגְזֹר קִים לִיתִיב אֶרְעָא דָּאֵת עָלִיל עָלִיל דְּלִמָּא יְהִי לְתַקְלָא בִינָךְ: נז אֲרִי יֵת אִיגוּרִיהוֹן תִּתְרַעֲוֹן וְיֵת קִמְתִּהוֹן תִּתְבְּרוּן וְיֵת אֲשִׁירִיהוֹן תִּקְצְצוּן: נח אֲרִי לֹא תִסְגֹּד לְטַעֲוֹת עַמְמָאֵי אֲרִי יי קִנָּא שְׂמִיָּה אֵל קִנָּא הוּא: נט דְּלִמָּא תִּגְזֹר קִים

פירוש רש"י

(נ) ה' ה'. הוּא מִדַּת רַחֲמִים, אַחַת – קָדָם שְׂיִחְטָא, וְאַחַת – לְאַחַר שְׂיִחְטָא וַיָּשׁוּב: אֵל. אַף זֶה מִדַּת רַחֲמִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר 'אֵלִי אֵלִי לְמָה עֲזַבְתָּנִי' (תהלים סדר ג פסוק יז, מִזְמוֹר כֹּא שְׁלֹנוּ פִּסְקִי ב), וְאֵין לֹמַר לְמִדַּת הַדִּין 'לְמָה עֲזַבְתָּנִי' כִּי מִצָּאתִיהָ בְּמִכִּילְתָּא: אֶרֶץ אֲפִים. מֵאֲרִיךְ אַפּוֹ וְאִינוּ מִמָּהֵר לְפָרַע, שְׂמָא יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה: וְרַב חֶסֶד. לְצָרִיכִים חֶסֶד, שְׂאִין לָהֶם זְכוּיֹת כָּל כֶּךָ: וְאֱמֶת. לְשֵׁלֶם שְׂכָר טוֹב לְעוֹשֵׁי רְצוֹנוֹ: (נא) נֹצַר חֶסֶד. שֶׁהָאֵדָם עוֹשֶׂה לְפָנָיו: לְאֻלָּפִים. לְשָׁנֵי אֻלָּפִים דּוֹרוֹת: עוֹן וּפָשַׁע. עוֹנוֹת – אֵלּוּ הַדּוֹנוֹת, פִּשְׁעִים – אֵלּוּ הַמְּרִידִים שְׂאֵדָם עוֹשֶׂה לְהַכְעִים: וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה. לְפִי פִשְׁטוֹ מִשְׁמַע, שְׂאִינוּ מוֹתֵר עַל הָעוֹן לְגִמְרִי, אֲלֹא נִפְרַע מִמֶּנּוּ מַעַט מַעַט. וְרַבּוּתֵינוּ דְּרָשׁוּ: מְנַקֵּה הוּא לְשָׁבִים וְ'לֹא יִנְקָה' לְשְׂאִינָן שָׁבִים: פֶּקֶד עוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים. כְּשִׂאוּחִים מַעֲשֶׂה אָבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם, שְׂפָכֶר פֶּרֶשׁ בְּמִקְרָא אַחֵר 'לְשֹׁנָאִי' (לעיל טו:כד): וְעַל רַבְעִים. דּוֹר רַבִּיעִי; נִמְצְאת מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה

עַל מִדַּת פְּרָעָנוּת אַחַת לְחֻמֶּשׁ מֵאוֹת, שְׂבִמְדָּה טוֹבָה הוּא אוֹמֵר 'נֹצַר חֶסֶד לְאֻלָּפִים': (נב) וַיִּמָּהֵר מֹשֶׁה. כְּשִׂרָאָה מֹשֶׁה שְׂכִינָה עֹבְרֶת וְשִׁמְעַ קוֹל הַקְּרִיָּאָה, מִיָּד 'וַיִּשְׁתַּחֲוֶה': (נג) יִלְךְ נָא ה' בְּקִרְבְּנוּ. כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּ, מֵאַחֵר שֶׁאַתָּה נוֹשָׂא עוֹן, וְאִם 'עַם קָשֶׁה עָרָף הוּא' וַיִּמְרוּ בְּךָ וְאַמְרַת עַל זֹאת 'פֶּן אֲכַלְךָ בְּדֶרֶךְ' (לעיל כה:כד), אַתָּה תִּסָּלַח 'לְעוֹנֵנוּ וְגו''; יֵשׁ 'כִּי' בְּמָקוֹם 'אִם': וְנִחַלְתָּנוּ. וְתִנָּנוּ לָךְ לְנַחֲלָה מִיַּחֲדָתָא. זֶה הִיא בְּקִשָּׁת 'וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ' (שם לו) – שְׁלֹא תִשְׁרָה שְׂכִינְתְּךָ עַל הָאֲמוֹת: (נד) כֹּרֶת בְּרִית. עַל זֹאת: אֲעֲשֶׂה נִפְלָאָתָא. לְשׁוֹן 'וְנִפְלִינוּ', שֶׁתִּהְיוּ מְבֻדָּלִים בְּזוֹ מִכָּל הָאֲמוֹת, שְׁלֹא תִשְׁרָה שְׂכִינְתִּי עֲלֵיהֶם: (נה) אֶת הָאֱמֹרִי וְגו'. שֵׁשׁ אֲמוֹת יֵשׁ כָּאֵן, כִּי הִגְרָשִׁי עִמָּךְ וּפְנָה [וַיִּגְּ וּפְנָה] מִפְּנֵיהֶם: (נו) אֲשֵׁרֵי. הוּא אֵילָן שְׁעוֹבָדִים אוֹתוֹ: (נז) קִנָּא שְׁמוֹ. מְקַנָּא לְפָרַע וְאִינוּ מוֹתֵר; וְהוּא כָּל לְשׁוֹן 'קִנָּאָה' – אוֹחֲזִי בְּנִצְחוֹנוֹ וּפּוֹרַע מִעוֹזְבֵּיו [וַיִּגְּ מֵאוּיָבִיו]:

כֹּה

לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ | אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וְקָרָא לָךְ וְאָכְלָתָּ

כִּי תִשָּׂא

ס מִזִּבְחֹךְ: וְלִקְחַתָּ מִבְּנֵיתוֹ לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְּנֵיתוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בְּנֶיךָ

סא, סב אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן: אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ: אֶת־חֹג הַמִּצְוֹת תִּשְׁמֹר

שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת אֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בַחֲדָשׁ

סג הָאָבִיב יֵצֵאתָ מִמִּצְרַיִם: כָּל־פֶּטֶר רָחֵם לִי וְכָל־מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר פֶּטֶר שׁוֹר

סד וְשֶׂה: וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בִשֶּׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפָּתוֹ כָּל בְּכוֹר בְּנֶיךָ

סה תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רִיקָם: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי תִשְׁכַּחַת

סו בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁכַּחַת: וְחֹג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בַּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם וְחֹג

סז הָאָסִיף תִּקּוּפַת הַשָּׁנָה: שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פָּנָי

סח הָאָדָן | יִהְיֶה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי־אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלְךָ

תרגום אונקלוס

לִיתִיב אֶרְעָא וִיטְעוֹן בְּתַר טְעוּתָהוֹן וִידְבָחוֹן לְטְעוּתָהוֹן וִיקְרוּן לָךְ וְתִיכּוֹל מִדְּבַחִיהוֹן: ס וְתִסַּב מִבְּנֵיתָהוֹן לְבָנֶךָ וִיטְעוֹן בְּנֵיתָהוֹן וִיטְעוֹן יֵת בְּנֶךָ בְּתַר טְעוּתָהוֹן: סא דְּחָלָן דְּמִתְכָּא לֹא תַעֲבִיד לָךְ: סב יֵת חֲגָא דְּפִטְרִיא תִטֵּר שְׁבַעַת יוֹמִין תִּיכּוֹל פִּטְרִיא דְּפִקִּידָךְ לְזִמְן יִרְחָא דְּאִבִּיבָא אֲרִי בִירְחָא דְּאִבִּיבָא נִפְקֵתָא מִמִּצְרַיִם: סג כָּל פִּתַּח וְלֵדָא דִּילִי הוּא וְכָל בְּעִירָךְ תִּקְדִּישׁ דְּכָרִין בְּכוֹר תּוֹר וְאָמַר: סד וּבּוֹכְרָא דְּחִמְרָא תִּפְרוֹק בְּאִמְרָא וְאִם לֹא תִפְרוֹק וְתִקְפִּיהַּ כָּל בּוֹכְרָא דְּבָנֶךָ תִּפְרוֹק וְלֹא יִתְחַזּוּן קְדָמִי רִיקָנִין: סה שְׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וּבִיּוֹמָא שְׂבִיעִיָּא תִּנּוּחַ בְּזִרְעָא וּבִחְצָא תִּנּוּחַ: סו וְחֲגָא דְּשְׁבוּעִיא תַעֲבִיד לָךְ בַּכוּרֵי חֲצִד חֲטִין וְחֲגָא דְּכִנְשָׁא בְּמִפְקָא דְּשְׁתָּא: סז תִּלְתָּ זִמְנִין בְּשְׁתָּא יִתְחַזּוּן כָּל דְּכוּרָךְ קְדָם רַבּוֹן עֲלֵמָא יְיָ אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל: סח אֲרִי אֲתֵרִיךְ עֲמִמִּין מִן קְדָמָךְ וְאַפְתִּי יֵת תְּחוּמָךְ

פירוש רש"י

לְמוֹצָאֵי שְׂבִיעִית; לְלַמֶּדְךָ, שְׁמוֹסִיפִין מַחֲל עַל הַקֹּדֶשׁ. וְכָךְ מִשְׁמַעוֹ: 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי תִשְׁכַּחַת' – וְעִבּוּדֵת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁהִתְרַתִּי לָךְ, יֵשׁ שָׁנָה שֶׁהַחֲרִישׁ וְהַקִּצִּיר אֲסוּר; וְאִין צְרִיךְ לִזְמַר חֲרִישׁ וְקִצִּיר שֶׁל שְׂבִיעִית, שֶׁהֲרִי כָּבֹד נֶאֱמַר 'שִׁדְךָ לֹא תִזְרַע וְגו'' (ויקרא יט:טז). וְיֵשׁ מִהֶם אוֹמְרִים: אֵינּוּ מְדַבֵּר אֵלָּא בְּשִׁבְתָּ; וְחֲרִישׁ וְקִצִּיר שֶׁהִזְכֵּר בּוֹ, לִזְמַר לָךְ: מִה חֲרִישׁ רְשׁוּת אֶף קִצִּיר רְשׁוּת, יֵצֵא קִצִּיר הַעֲמֹר שֶׁהוּא מִצְוָה וְדוּחָה אֶת הַשִּׁבְתָּ: (סו) בַּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם. שְׁתָּא מִבִּיא בּוֹ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִן הַחֲטִיִּם: בַּכוּרֵי. שֶׁהִיא מִנְחָה רְאשׁוֹנָה הַבָּאָה מִן הַחֲדָשׁ שֶׁל חֲטִיִּם לְמַקְדָּשׁ, כִּי מִנְחַת הַעֲמֹר הַבָּאָה בְּפֶסַח – מִן הַשְּׁעוּרִים הִיא: וְחֹג הָאָסִיף. בְּזִמְן שֶׁאֵתָּה אוֹסֵף תְּבוּאָתְךָ מִן הַשָּׂדֶה לְבֵית. אֲסִיפָה זֶה – לְשׁוֹן הַכֹּנֶסֶת לְבֵית, כִּמוֹ 'וְאִסְפָּתוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ' (דברים יט:יז): תְּקוּפַת הַשָּׁנָה. שֶׁהִיא בַּחֲזָרַת הַשָּׁנָה – בְּתַחֲלַת הַשָּׁנָה הַבָּאָה: תְּקוּפַת. לְשׁוֹן מִסְכָּה וְהַקְפָּה: (סז) כָּל זְכוּרָךְ. כָּל הַזְּכָרִים שְׁבָךְ. הַרְבֵּה מִצֹּת בְּתוֹרָה נֶאֱמָרוּ וּנְכַפְּלוּ, וְיֵשׁ מִהֶם שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים וְאַרְבַּע – לְחִיב וּלְעֲנֹשׁ עַל מִנִּין 'לְאוֹיִן' שְׁבָהֶן וְעַל מִנִּין 'עֲשֶׂה' שְׁבָהֶן: (סח) אוֹרִישׁ. כְּתַרְגוּמוֹ 'אֲתֵרִיךְ' וְכֵן 'הַחֲלֵל רֶשׁ' (דברים כ:בג), וְכֵן 'וְיֹרֶשׁ אֶת הָאֲמָרִי' (במדבר יח:מח) – לְשׁוֹן גְּרוּשִׁין: וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבֻלְךָ. וְאֵתָּה רְחוֹק מִבֵּית הַבְּחִירָה וְאִינֶךָ יָכוֹל 'לִרְאוֹת' לְפָנַי תָּמִיד, לְכָךְ אֲנִי קוֹבֵעַ לָךְ שְׁלֹשָׁה רִגְלִים הִלָּלוּ:

(נֹט) וְאָכְלָתָּ מִזִּבְחֹךְ. כְּסִבּוֹר אֵתָּה שְׂאִין עֲנֹשׁ בְּאִכִּילָתוֹ וְאֲנִי מַעֲלָה עָלֶיךָ כְּמוֹדָה בְּעִבּוּדָתְךָ, שְׁמִתוֹךְ כָּךְ אֵתָּה בָּא וְלֹקַח 'מִבְּנֵיתוֹ לְבָנֶיךָ': (סב) חֹדֶשׁ הָאָבִיב. חֹדֶשׁ הַבְּכוֹר, שֶׁהִתְבוּאָה מִתְּבַכֶּרֶת בְּבִשּׁוּלָה: (סג) כָּל פֶּטֶר רָחֵם לִי. בְּאֵדָם: וְכָל מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר וְגו'. וְכָל 'מִקְנֶךָ' אֲשֶׁר 'תִּזְכֹּר' ב'פֶּטֶר שׁוֹר וְשֶׂה', אֲשֶׁר יִפְטֹר זָכַר אֶת רַחֲמָה. פֶּטֶר. לְשׁוֹן פְּתִיחָה, וְכֵן 'פֶּטֶר מִים רֵאשִׁית מְדוּן' (משלי י:קב). ת'וֹ שֶׁל 'תִּזְכֹּר' לְשׁוֹן נִקְבָּה הִיא, מוֹסֵב עַל הַיּוֹלָדָת: (סד) וּפֶטֶר חֲמֹר. וְלֹא שְׂאֵר בְּהֵמָה טְמֵאָה: תִּפְדֶּה בִשֶּׂה. נּוֹתֵן שֶׁהָ לַכֹּהֵן וְהוּא חָלִין בְּיַד כֹּהֵן, וּפֶטֶר חֲמֹר מִתֵּר בְּעִבּוּדָה לְבַעֲלִים: וְעִרְפָּתוֹ. עוֹרְפוֹ בְּקוֹפִיץ, הוּא הַפֶּסֶד מִמּוֹן כֹּהֵן, לְפִיכָךְ יִפְסַד מִמּוֹנוֹ: כָּל בְּכוֹר בְּנֶיךָ תִּפְדֶּה. חֲמִשָּׁה סְלָעִים פְּדִינּוֹ קָצוֹב, שְׁנֵאֲמַר 'וּפְדִינּוֹ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה וְגו'' (במדבר י:טז): וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רִיקָם. לְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא – דָּבָר בְּפָנַי עֲצָמוֹ הוּא וְאֵינּוּ מוֹסֵב עַל הַבְּכוֹר, שְׂאִין בְּמִצְוֹת בְּכוֹר רֵאשִׁית פָּנִים, אֵלָּא אֲזַהֲרָה אַחֲרֵת הִיא: וְכִשְׁתַּעֲלֹ לְרִגְלָ ל'רְאוֹת' 'לֹא יֵרָאוּ פָנַי רִיקָם' – מִצְוָה עָלֶיכֶם לְהִבִּיא עוֹלָת רֵאשִׁית פָּנִים. וּלְפִי מִדְּרַשׁ בְּרִיתָא: מִקְרָא יֵתֵר הוּא וּמִפְּנֵה לְגִזְרָה שְׁוֹה: לְלַמֵּד עַל הַעֲנֻקָתוֹ שֶׁל עֶבֶד עֲבָרִי שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה סְלָעִים מִכָּל מִין וּמִין כְּפִדְיוֹן בְּכוֹר, בְּמִסְכַּת קְדוּשִׁין (דף יז:). (סה) בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁכַּחַת. לְמָה נִזְכֹּר חֲרִישׁ וְקִצִּיר? יֵשׁ מִרְבוּתֵינוּ אוֹמְרִים: עַל חֲרִישׁ שֶׁל עֶרֶב שְׂבִיעִית הַנִּכְנָס לְשְׂבִיעִית, וְקִצִּיר שֶׁל שְׂבִיעִית הַיּוֹצֵא

כח

וְלֹא־יִחַמַּד אִישׁ אֶת־אֲרֻצֹּךָ בְּעֶלְתֶּךָ לִרְאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ
 סט פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה: לֹא־תִשְׁחַט עַל־חֲמֶץ דֶּם־זִבְחִי וְלֹא־יִלִּין לִבְקָר זֶבַח חַג
 ע הַפֶּסַח: רִאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תִבְשֹׁל גְּדֵי
 בַּחֲלֵב אֹמֹ:

כז

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־פִּי | הַדְּבָרִים קָלֵב שְׂבִיעִי
 ב הָאֵלֶּה כְּרָתִי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי־שֵׁם עִם־יְהוָה אֲרֻבַּעִים יוֹם
 ג וְאֲרֻבַּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי
 ד הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים: וַיְהִי בְּרֹדֶת מֹשֶׁה מִהָר סִינַי וּשְׁנֵי לַחַת הַעֲדוֹת
 ה בְּיַד־מֹשֶׁה בְּרֹדֶתוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרָן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ
 ו אֹתוֹ: וַיֵּרָא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה וְהִנֵּה קָרָן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ
 ז מִגִּשְׁת אֱלֹהֵי: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מֹשֶׁה וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשָׂאִים בַּעֲדָה

תרגום אונקלוס

וְלֹא יִחַמֵּיד אָנֹשׁ יֵת אֲרֻצֶּךָ בְּמִסְקֶךָ לְאַתְחִזָּאָה קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ תִּלְתָּ זְמָנִין בְּשִׁתָּא: סט לֹא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ דֶּם פֶּסַחִי
 וְלֹא יִבִּיתוּן לְצִפְרָא תְּרַבִּי נִכְסֵת חֲגָא דְּפֶסְחָא: ע רִישׁ בְּכוּרֵי אֲרֻצֶּךָ תִּתִּי לְבֵית מִקְדָּשָׁא דִּי אֱלֹהֶיךָ לֹא תִיכְלוּן בְּשׁוֹר
 בַּחֲלֵב:

א וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה כְּתוֹב לְךָ יֵת פִּתְגָמָא הָאֵלִין אֲרִי עַל מִימַר פִּתְגָמָא הָאֵלִין גְּזֻרִית עֲמָךְ קִים וְעַם יִשְׂרָאֵל:
 ב וְהָיָה תִּמְן קָדָם יי אֲרֻבַּעִין יָמִין וְאֲרֻבַּעִין לֵילוֹן לְחֵמָא לֹא אָכַל וּמַיָּא לֹא שָׁתִי וְכָתֹב עַל לִוְחָא יֵת פִּתְגָמֵי
 קִימָא עֲשֶׂרֶת פִּתְגָמִין: ג וְהָיָה כִּד נַחַת מֹשֶׁה מִטּוֹרָא דְּסִינַי וְתִרִין לִוְחֵי דְּסִידוֹתָא בְּיָדָא דְּמֹשֶׁה בְּמִיחַתִּיהָ מִן
 טוֹרָא וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע אֲרִי סְגִי זִיו יִקְרָא דְּאַפּוֹהִי בְּמַלְלוֹתִיהָ עֲמִיהָ: ד וַיֵּרָא אַהֲרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מֹשֶׁה וְהָא
 סְגִי זִיו יִקְרָא דְּאַפּוֹהִי וְדִחִילוּ מִלְּאַתְקָרְבָא לְוִתִּיהָ: ה וַיִּקְרָא לְהוֹן מֹשֶ�ה וְתִבּוּ לְוִתִּיהָ אַהֲרֹן וְכָל רַבְרִבָּא בְּכִנְשָׁתָא

פירוש רש"י

מדברי סופרים:

סדר כו (א) אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְלֹא אִתָּה
 רִשְׁאֵי לְכָתֹב תּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פָה: (ג) וַיְהִי בְּרֹדֶת
 מֹשֶׁה. כְּשֶׁהִבִּיא לַחַת הָאֲחֵרוֹנוֹת בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים:
 פִּי קָרָן. לְשׁוֹן קָרְנִים, שֶׁהָאֹר מִבְּהִיק וּבֹלֵט
 כְּמִין קָרָן; וּמִהִיכָן זָכָה מֹשֶׁה לְקָרְנֵי הַהוּד?
 רְבוּתִינוּ אָמְרוּ: מִן הַמַּעֲרָה שֶׁנֶּתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יָדוּ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר 'וּשְׁכַתִּי כְּפִי' (לעיל כה:מג):
 (ד) וַיֵּרָאוּ מִגִּשְׁת אֱלֹהֵי. בֹּא וּרְאֵה כִּמָּה גָדוֹל
 כְּחֹהֶה שֶׁל עֲבָרָה: שְׁעַד שֶׁלֹּא פִּשְׁטוּ יְדֵיהֶם בַּעֲבָרָה,
 מֵהוּ אוֹמְרִי? 'וּמִרְאֵה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכָלָת בְּרֹאשׁ
 הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (לעיל יז:ז), וְלֹא יֵרָאִים
 וְלֹא מִזְדַּעְזְעִים – וּמִשְׁעָשׂוּ אֶת הָעֶגְלָה, אֵף מִקָּרְנֵי
 הַהוּד שֶׁל מֹשֶׁה הָיוּ מִרְתִּיעִים וּמִזְדַּעְזְעִים:
 (ה) הַנְּשָׂאִים בַּעֲדָה. כְּמוֹ 'נִשְׂאֵי הָעֲדָה':

(ס) לֹא תִשְׁחַט וגו'. לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח וְעַדִּין
 חֲמֶץ קִים; אֲזַהֲרָה לְשׁוֹחֵט אוֹ לְזוֹרֵק אוֹ לְאַחַד מִבְּנֵי
 חִבּוּרָה: וְלֹא יִלִּין. כְּתַרְגוּמוֹ. אֵין לִינָה מוֹעֲלָת
 בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וְאֵין לִינָה אֶלָּא בְּעִמּוּד הַשֹּׁחַר: זֶבַח
 חַג הַפֶּסַח. אֲמוּרִיו, וּמִכָּאֵן אִתָּה לְמַד לְכָל הַקָּטָר
 חֲלָבִים וְאִיבָרִים: (ע) רִאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ.
 מִשְׁבַּעַת הַמִּינִין הָאֲמוּרִים בְּשִׁבַּח אֲרֻצֶּךָ 'אֲרֻץ חֲטָה
 וּשְׁעָרָה וּגְפֶן וגו' וּדְבַשׁ' (דברים ז:כג) הֵן תִּמְרִים: לֹא
 תִבְשֹׁל גְּדִי. אֲזַהֲרָה לְכַשֵּׁר בַּחֲלֵב; וְשִׁלֵּשׁ פַּעַמִּים
 כְּתוֹב בַּתּוֹרָה: אֶחָד – לְאֲכִילָה, וְאַחַד – לְהִנְאָה,
 וְאַחַד – לְאַסוּר בְּשׁוּל: גְּדִי. כָּל וְלֹד רֶךְ בְּמִשְׁמַע
 וְאֵף עֶגְל וְכֶבֶשׂ. מִמָּה שֶׁהָצִרְךָ לְפָרֵשׁ בְּכִמָּה
 מְקוֹמוֹת 'גְּדִי עֲזִים' (בראשית לד:יז ועוד) לְמַדָּת ש'גְּדִי'
 סִתָּם – כָּל יוֹנְקִים בְּמִשְׁמַע: בַּחֲלֵב אֹמֹ. פֶּרֶט לְעוֹף
 שְׂאִין לוֹ חֵלֶב אֵם, שְׂאִין אֲסוּרוֹ מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא

פסוקי יסוד בראשי סדרים:

מפתח סדרי התנך

הַפֶּסֶק שֶׁנִּקְבַּע לְרֹאשׁ סֵדֶר כו הוּא הַמְקוֹר הַהִלְכָתִי וְהַמְדְּרָשִׁי לְהַבְדִּיל בֵּין תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וְלַתּוֹרָה שֶׁבַעֲלָ פָה.
 בַּתְּלִמּוּד הַבְּבִילִי (גִּישׁוֹן ס: רַבִּי יְהוּדָה בַּר נַחֲמָנִי פוֹסֵק, בַּהֲתַבְסָס עַל פֶּסֶק זֶה, שֶׁדְּבָרִים שֶׁבִּכְתָּב אֵי אִתָּה רִשְׁאֵי לְאוּמָרָן
 עַל פָּה, דְּבָרִים שֶׁבַעֲלָ פָה אֵי אִתָּה רִשְׁאֵי לְאוּמָרָן בִּכְתָּב. אִמַּר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא כֹרֵת הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל
 אֲלֹא בִשְׁבִיל דְּבָרִים שֶׁבַעֲלָ פָה, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּרָתִי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל.
 בַּתְּלִמּוּד הִירוּשְׁלָמִי (חֲגִיגָה פֶּרֶק ז' הִלְכָה א) רַבִּי חֲגִיגִי בִּשְׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן: נֹאמְרוּ דְּבָרִים בִּפְנֵי וְנֹאמְרוּ דְּבָרִים
 בְּכָתֹב, וְאֵין אֲנִי יוֹדְעִים אִיזָה מִזֵּן חֲבִיב? וְהוּא מְסִיק שֵׁם, בְּלִימּוּד כְּרַבִּי יוֹחָנָן, שְׁאוּתָן שֶׁבִּפְנֵי חֲבִיבִין.
 בְּרִית בְּעַת נֶאֱמַר בְּלֹא נִכְתָּבִים // הִכִּינוּ חֲבִיבִים כִּי דְּבָרֵי פָה חֲבִיבִים

כו

ו וידבר משה אלהם: ואחרי-כן נגשו כל-בני ישראל ויצום את כל-אשר

כי תשא

ז דבר יהוה אתו בהר סיני: ויכל משה מדבר אתם ויתן על-פניו מסוה:

מפטיר

ח ובבא משה לפני יהוה לדבר אתו יסיר את-המסוה עד-צאתו ויצא

ט ודבר אל-בני ישראל את אשר יצוה: וראו בני-ישראל את-פני משה כי

קרן עור פני משה והשיב משה את-המסוה על-פניו עד-באו לדבר

י אתו: ויקהל משה את-כל-עדת בני קלג ויקהל

יא ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר-צוה יהוה לעשות אתם: ששת

ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון

יב ליהוה כל-העשה בו מלאכה יומת: לא-תבערו אש בכל משבתיכם

ביום השבת:

יג ויאמר משה אל-כל-עדת בני-ישראל לאמר זה הדבר אשר-צוה יהוה קלד

יד לאמר: קחו מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב לבו יביאה את תרומת

טו יהוה זהב וכסף ונחשת: ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

טז, וזערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: ושמן למאור ובשמים

תרגום אונקלוס

ומליל משה עמהון: ו ובתר כן אתקרבו כל בני ישראל ופקידנון ית כל דמליל יי עמיה בטורא דסיני:
 ז ושיצי משה מלמללא עמהון ויהב על אפיה בית אפי: ח וכד עליל משה לקדם יי למללא עמיה מעדי ית
 בית אפי עד מפקיה ונפיק וממליל עם בני ישראל ית דמתפקד: ט וחזון בני ישראל ית אפי משה ארי סגי זיו
 יקרא דאפי משה ומתיב משה ית בית אפי על אפיה עד דעליל למללא עמיה:
 כנשתא דבני ישראל ואמר להון אלין פתגמא דפקיד יי למעבד יתהון: יא שתא יומין תתעביד עבידתא
 וביומא שביעאה יהי לכון קודשא שבא שבתא קדם יי כל דייעביד ביה עבידתא יתקטיל: יב לא תבערון אישתא
 בכל מותבניכון ביומא דשבתא: יג ואמר משה לכל כנשתא דבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי למימר:
 יד סבו מנכון אפרשותא קדם יי כל דיתרעי לביה ייתי ית אפרשותא קדם יי דהבא וכספא ונחשא: טו ותכלא וארגנא
 וצבע זהורי ובוץ ומעזי: טז ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגנא ואעי שטין: יז ומשחא לאנהרותא ובוסמא

פירוש רש"י

ההוד – שלא יזנו הכל מהן – היה נותן המסוה
 כנגדן, ונוטלו בשעה שהיה מדבר עם ישראל,
 ובשעה שהמקום נדבר עמו 'עד צאתו', ובצאתו
 'ויצא' בלא מסוה: (ח) ודבר אל בני ישראל. וראו
 קרני ההוד בפניו; וכשהוא מסתלק מהם: (ט) והשיב
 משה את המסוה על פניו עד באו לדבר אתו. וכשבא
 לדבר אתו נוטלו מעל פניו: (י) ויקהל

משה. למחרת יום הכפורים כשיירד מן ההר;
 והוא לשון 'הפעיל' – שאינו אוסף אנשים בידים,
 אלא הן נאספים על פי דבורו, ותרגומו 'ואכניש':
 (יא) ששת ימים. הקדים להם אזהרת שבת לצווי
 מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת:
 (יב) לא תבערו אש. יש מרבותינו אומרים: הבערה

– ללאו יצאת, ויש אומרים: לחלק יצאת:
 (יג) זה הדבר אשר צוה ה'. לי 'לאמר' לכם: (יד) נדיב
 לבו. על שם שלבו נודבו קרוי 'נדיב לב'. כבר
 פרשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צואתן:

וידבר משה אלהם. שליחותו של מקום, ולשון הוה
 הוא כל הענין הזה: (ו) ואחרי כן נגשו. אחר שלמד
 לזקנים חזון ומלמד הפרשה או ההלכה לישראל.
 תנו רבנן: כיצד סדר המשנה? משה היה למד
 מפי הגבורה; נכנס אהרן, שנה לו משה פרקו,
 נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה; נכנסו בניו,
 שנה להם משה פרקם, נסתלקו הם, ישב אלעזר
 לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן; נכנסו זקנים,
 שנה להם משה פרקם, נסתלקו זקנים, ישבו לצדדין;
 נכנסו כל העם, שנה להם משה פרקם; נמצא ביד כל
 העם אחד, ביד הזקנים שנים, ביד בני אהרן
 שלשה, ביד אהרן ארבעה וכו', כדאיתא בערוובין
 (דף נד:). (ז) ויתן על פניו מסוה. כתררגומו 'בית אפי'
 לשון ארמי הוא בתלמוד (כתובות סב:). – סוי לבה,
 ועוד בכתבות (דף ס). 'הות קא מסוי לאפה' – לשון
 הבטה, היה מסתכל בה. אף כאן 'מסוה' – בגד
 הנתן כנגד הפרצוף ובית העינים; ולכבוד קרני

טו וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַדְּבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־אֱלֹהֵיוּ בַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר
ז לך הִרְאֵה אֶל־אַחֲבָב וְאַתָּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיֵּלֶךְ אֱלֹהֵיוּ
ח לְהִרְאוֹת אֶל־אַחֲבָב וַהֲרַעַב חֶזֶק בְּשִׁמְרוֹן: וַיִּקְרָא אַחֲבָב אֶל־עַבְדֵּיהוּ
ה אֲשֶׁר עַל־הַבֵּית וְעַבְדֵּיהוּ הָיָה יָרָא אֶת־יְהוָה מְאֹד: וַיְהִי בַּהֲכָרִית אֵיזֹבֵל
ו אֶת נְבִיאֵי יְהוָה וַיִּקַּח עַבְדֵּיהוּ מֵאֵה נְבִיאִים וַיַּחֲבִיֵּאם חֲמִשִּׁים אִישׁ
ז בַּמַּעֲרָה וְכָל־כָּלֶם לָחֶם וָמַיִם: וַיֹּאמֶר אַחֲבָב אֶל־עַבְדֵּיהוּ לֵךְ בָּאָרֶץ
ח אֶל־כָּל־מַעֲיָנֵי הַמַּיִם וְאֵל כָּל־הַנַּחֲלִים אוּלַי נִמְצָא חֲצִיר וְנַחֲיָה סוֹס
ט וּפָרָד וְלֹא נִכְרִית מִהַבְּהֵמָה: וַיַּחֲלִקוּ לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ לַעֲבָר־בָּהּ אַחֲבָב
י הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבָדּוֹ וְעַבְדֵּיהוּ הֵלֶךְ בְּדֶרֶךְ־אֶחָד לְבָדּוֹ: וַיְהִי עַבְדֵּיהוּ
יא בְּדֶרֶךְ וַהֲנִה אֱלֹהֵיוּ לִקְרָאתוֹ וַיִּכְרְהוּ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאֵתָה זֶה אֲדֹנָי
יב אֱלֹהֵיוּ: וַיֹּאמֶר לוֹ אֲנִי לֵךְ אֲמַר לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה אֱלֹהֵיוּ: וַיֹּאמֶר מֶה חֲטָאתִי
יג כִּי־אֵתָה נָתַן אֶת־עַבְדְּךָ בִּיד־אַחֲבָב לְהַמִּיתָנִי: חֵי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
יד אִם־יִשְׁגֹּוי וּמִמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁלַח אֲדֹנָי שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ וַאֲמָרוּ אֵין
טו וְהַשְׁפִּיעַ אֶת־הַמִּמְלָכָה וְאֶת־הַגֹּוי כִּי לֹא יִמְצָאָהּ: וְעַתָּה אֵתָה אֲמַר לֵךְ
טז אֲמַר לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה אֱלֹהֵיוּ: וְהָיָה אֲנִי | אֵלֶיךָ מֵאֲתָךְ וְרוּחַ יְהוָה | יִשָּׁאֲךָ עַל
יז אֲשֶׁר לֹא־אָדַע וּבֹאתִי לְהַגִּיד לְאַחֲבָב וְלֹא יִמְצָאֲךָ וְהִרְגָנִי וְעַבְדְּךָ יָרָא
יח אֶת־יְהוָה מִנְעָרִי: הֲלֹא־הִגַּד לְאֲדֹנִי אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בַּהֲרֹג אֵיזֹבֵל אֶת
טט נְבִיאֵי יְהוָה וְאַחֲבָב מִנְבִיאֵי יְהוָה מֵאֵה אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ
כ במַּעֲרָה וְאִכְלָכֶם לָחֶם וָמַיִם: וְעַתָּה אֵתָה אֲמַר לֵךְ אֲמַר לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה
כא אֱלֹהֵיוּ וְהִרְגָנִי: ׀ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ חֵי יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
כב עֲמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם אֲרָאָה אֵלָיו: וַיֵּלֶךְ עַבְדֵּיהוּ לִקְרַאת אַחֲבָב וַיַּגִּד־לוֹ
כג וַיֵּלֶךְ אַחֲבָב לִקְרַאת אֱלֹהֵיוּ: וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחֲבָב אֶת־אֱלֹהֵיוּ וַיֹּאמֶר אַחֲבָב
כד אֵלָיו הֲאֵתָה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לֹא עֹכֵרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־אֵתָה
כה וּבֵית אֲבִיךָ בַּעֲזֻבְכֶם אֶת־מִצּוֹת יְהוָה וּתֵלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים: וְעַתָּה
כו שְׁלַח קִבְּץ אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכְּרִמָּל וְאֶת־נְבִיאֵי הַבָּעַל
כז אַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֲכָלִי שְׁלַחן אֵיזֹבֵל:
כח וַיִּשְׁלַח אַחֲבָב בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ אֶת־הַנְּבִיאִים אֶל־הַר הַכְּרִמָּל:
כט וַיָּגֵשׁ אֱלֹהֵיוּ אֶל־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר עַד־מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל־שְׁתֵּי
ל סִעָפִים אִם־יְהוָה הָאֱלֹהִים לָכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבְּעַל לָכוּ אַחֲרָיו וְלֹא־עָנּוּ
לא הָעָם אֹתוֹ דְּבַר: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ אֶל־הָעָם אֲנִי נֹתַרְתִּי נְבִיא לַיהוָה לְבָדּוֹ

טו כד ונביאי הַבַּעַל אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אִישׁ׃ וַיִּתְּנוּ־לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים
וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּהוּ וַיִּשְׁימוּ עַל־הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׁימוּ
וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה | אֶת־הַפֶּר הָאֶחָד וְנִתְּתִי עַל־הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אֲשִׁים׃
כה וקראתם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם־יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים
כו אֲשֶׁר־יַעֲנֶנָּה בָּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדְּבָר׃ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהֵינוּ לְנָבִיאֵי הַבַּעַל בַּחֲרוּ לָכֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רֹאשׁוֹנָה כִּי אַתֶּם
כז הָרַבִּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא תִשְׁימוּ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־הַפֶּר אֲשֶׁר־נָתַן
לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם־הַבַּעַל מִהַבְּקָר וְעַד־הַצִּהְרִים לֵאמֹר הַבַּעַל
כח עֲנֵנוּ וְאֵין קוֹל וְאֵין עֲנָה וַיִּפְסְחוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְהִי בַצֹּהֲרִים
וַיִּהְיֶה בָהֶם אֱלֹהֵינוּ וַיֹּאמֶר קְרְאוּ בְּקוֹל־גָּדוֹל כִּי־אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׁיחַ
כט וְכִי־שָׁיַג לוֹ וְכִי־דָרַךְ לוֹ אוֹלֵי יֶשֶׁן הוּא וַיִּקְצֹ׃ וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל
ל וַיִּתְּגַדְּדוּ כַּמִּשְׁפָּטִים בַּחֲרָבוֹת וּבִרְמָחִים עַד־שִׁפְךָ־דָם עֲלֵיהֶם׃ וַיְהִי כַעֲבָר
הַצֹּהֲרִים וַיִּתְּנָבְאוּ עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאֵין־קוֹל וְאֵין־עֲנָה וְאֵין קֶשֶׁב׃
לא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְכָל־הָעָם גִּשּׁוּ אֵלַי וַיִּגֹּשּׁוּ כָל־הָעָם אֵלָיו וַיִּרְפָּא אֶת־מִזְבֵּחַ
לב יְהוָה הַהָרוֹס׃ וַיִּקַּח אֱלֹהֵינוּ שְׁתֵּים עָשָׂרָה אַבְנִים כַּמִּסְפָּר שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לג אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שִׁמְךָ׃ וַיִּבְנֶה אֶת־הָאַבְנִים
לד מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעֵלָה כְּבֵית סָאתִים זָרַע סָבִיב לְמִזְבֵּחַ׃ וַיַּעֲרֹךְ
לה אֶת־הָעֵצִים וַיִּנְתַּח אֶת־הַפֶּר וַיִּשֶׁם עַל־הָעֵצִים׃ וַיֹּאמֶר מִלֹּאֹ אַרְבַּעַה
כדים מַיִם וַיִּצְקוּ עַל־הַתְּעֵלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוֹ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שְׁלֹשׁ
לו, לו וַיִּשְׁלְשׁוּ׃ וַיִּלְכּוּ הַמַּיִם סָבִיב לְמִזְבֵּחַ וְגַם אֶת־הַתְּעֵלָה מִלֹּא־מַיִם׃ וַיְהִי |
בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיאַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִנָּדַע כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עַבְדְּךָ
לח וּבַדְּבָרֶיךָ [וּבַדְּבָרֶיךָ] עָשִׂיתִי אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי
וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי־אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הִסַּבְתָּ אֶת־לִבָּם אַחֲרֵנִית׃
לט וַתִּפֹּל אֲשֶׁר־יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־הַתְּעֵלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאַבְנִים
א וְאֶת־הָעֶפֶר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּתְּעֵלָה לַחֲכָה׃ וַיֵּרָא כָל־הָעָם וַיִּפְּלוּ
ב עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ
ג לָהֶם תַּפְּשׂוּ | אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ אֶל־יָמְלֹט מֵהֶם וַיִּתְּפְּשׂוּם וַיִּוָּרְדֵם
ד אֱלֹהֵינוּ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטֵם שָׁם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְאַחָאָב עֲלֵה אֲכַל
וּשְׁתֵּה כִי־קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם׃ וַיַּעֲלֵה אַחָאָב לֶאֱכָל וּלְשִׁתּוֹת וְאֱלֹהֵינוּ עָלָה

טז ה אֶל־רֹאשׁ הַכֹּהֵן מִלֵּי וַיִּגְהַר אֶרְצָה וַיֵּשֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרֻכּוֹ: וַיֹּאמֶר אֶל־נִעְרוֹ
עַל־הַנָּא הַבֵּט דֶּרֶךְ־יָם וַיַּעַל וַיַּבֵּט וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָּה וַיֹּאמֶר שֶׁב שֶׁבַע
ו פְּעָמִים: וַיְהִי בַשְּׂבָעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עֵב קִטְנָה כִכְף־אִישׁ עַל־הַ מַיִם וַיֹּאמֶר
ז עַל־הָ אָמַר אֶל־אַחֲאָב אֲסֹר וְרֹד וְלֹא יַעֲצֹרְכָה הַגִּישָׁם: וַיְהִי | עַד־כֹּה
וְעַד־כֹּה וְהַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחֲאָב
וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֵאלָה: הַתִּימָנִים מְסִימִים כֹּאן (פרשה קח נמשכת)